Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Actualisatie beheerplan Natura 2000-gebied Noordzeekustzone

Colofon

Uitgegeven door	Rijkswaterstaat
Datum	19 juni 2026
Status	Definitief

Inhoud

Samenvatting 4

1 Inleiding 6
1.1 Waarom een (nieuw) Natura 2000-beheerplan? 6
1.1.1 Wat is een Natura 2000-beheerplan? 6
1.1.2 Waarom een nieuw Natura 2000-beheerplan voor de Noordzeekustzone? 6
1.2 PlanMER-plicht voor een Natura 2000-beheerplan 7
1.3 Bevoegd gezag en initiatiefnemer 7
1.4 Leeswijzer 7

2 Natura 2000-gebied Noordzeekustzone 9
2.1 Gebiedsbeschrijving Noordzeekustzone 9
2.2 Natura 2000-doelstellingen en referentiesituatie Natura 2000 11
2.3 Huidige situatie (2025) 17
2.4 Knelpunten en opgave 22
2.5 Oplossingsrichtingen en maatregelen 26

3 Uitgangspunten en plan van aanpak voor het MER 27
3.1 Uitgangspunten MER 27
3.1.1 Relevante wetgeving en beleidskaders 27
3.1.2 Referentiesituatie MER 30
3.2 Plan van aanpak planMER 31
3.2.1 Alternatieven en varianten 31
3.2.2 Totstandkoming alternatieven en voorkeursalternatief 32
3.2.3 Beoordeling alternatieven/maatregelpakketten 35
3.2.4 Beoordelingsmethodiek 39
3.2.5 Inhoud van het milieueffectrapport 39

4 Vervolgproces planMER en participatie 41
4.1 Vervolgproces NRD en MER 41
4.1.1 Publicatie NRD 41
4.1.2 PlanMER 41
4.2 Partijen betrokken bij de mer-procedure 42
4.3 Communicatie richting omgeving 42

5 Begrippenlijst 43

6 Literatuurverwijzing 47

Samenvatting

1. Inleiding

Voor elk Natura 2000-gebied in Nederland wordt een beheerplan gemaakt. In dit plan staat wat er nodig is om de natuur te beschermen en te verbeteren. Het gaat bijvoorbeeld over leefgebieden, planten en dieren die in het gebied voorkomen. Rijk en provincies maken deze plannen samen met natuurorganisaties, gebruikers en andere betrokkenen. Zo zorgen we ervoor dat natuur en mens goed samen kunnen gaan. Voor het opstellen van een nieuw Natura 2000-beheerplan voor de Noordzeekustzone is een milieueffectrapport (MER) nodig. De eerste stap voor dit rapport is een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). In deze notitie staat welke milieueffecten worden onderzocht en hoe dit wordt gedaan. De NRD geeft iedereen de kans om vroeg mee te denken over het milieueffectonderzoek.

2. Over de Noordzeekustzone

De Noordzeekustzone is een groot natuurgebied helemaal in het noorden van Nederland. Het loopt van het Noord-Hollandse Bergen tot aan de Eems boven Rottum. De Noordzeekustzone start bij de stranden van de kust en van de Waddeneilanden en loopt door tot een diepte van ongeveer 20 meter. Dit Natura 2000-gebied kenmerkt zich door ondiep kustwater met enkele droogvallende zandbanken. Het gebied wordt beïnvloed door het getij, stroming en wind en is daardoor dynamisch, wat ook betekent dat er uiteenlopende Natura 2000-doelstellingen gelden voor het gebied.

3. Natura 2000-doelstellingen

In Natura 2000-gebieden gelden doelstellingen voor het beschermen van planten en dieren. Er zijn twee soorten doelstellingen:
• **Behoud**: de natuur mag niet slechter worden;
• **Verbetering**: de natuur moet beter worden of onderdelen moeten groter in omvang worden dan ze nu zijn (binnen de huidige grenzen van het gebied).

De huidige situatie van de natuur is in kaart gebracht. Hierbij is gekeken naar:
• de grootte en kwaliteit van leefgebieden;
• het aantal vogels en andere beschermde dieren.
Voor sommige soorten en gebieden is weinig informatie. In een extra document, de Doeluitwerking, staat waarom doelstellingen niet worden gehaald of wanneer dit onbekend is. Ook staan hierin mogelijke oplossingen. In de volgende stap worden deze oplossingen besproken met betrokkenen.

4. Wat wordt in het milieueffectrapport (MER) onderzocht?

Het MER laat zien wat de gevolgen zijn van het beheerplan voor de natuur in en rondom het Natura 2000-gebied.

In het rapport wordt gekeken naar:
• Wat er gebeurt als het beheerplan niet wordt uitgevoerd (de referentiesituatie);

• Welke maatregelen mogelijk zijn om de Natura 2000-doelstellingen te halen;
• Wat de effecten van die maatregelen zijn op andere omgevingsfactoren.
Het rapport vergelijkt verschillende maatregelen. Het beheerplan geldt voor zes jaar. Niet alle doelen kunnen in die periode worden gehaald.

Daarom is dit waar we naartoe willen:
• Zo snel mogelijk voldoen aan behoud.
• In 2030 is 30% verbeterd; in 2040 is 60% van de doelstellingen bereikt, en in 2050 is dat 90%.

5. Hoe gaat het verder?

De definitieve NRD wordt gepubliceerd zodat iedereen weet dat het mer-proces is gestart.

Rijkswaterstaat maakt na de NRD het PlanMER en het beheerplan. Deze rapporten worden tegelijk gepubliceerd. Iedereen kan daarop reageren. Rijkswaterstaat organiseert het proces. Samen zorgen we voor een goed en gedragen beheerplan voor de Noordzeekustzone. Rijkswaterstaat praat met organisaties, deskundigen, en andere betrokkenen. De ministers van Infrastructuur & Waterstaat en van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur én de provincies Friesland, Groningen en Noord-Holland stellen het plan vast.

Alle informatie wordt gedeeld via nieuwsbrieven, de website (www.rwsnatura2000.nl) en spreekuren.

1 Inleiding

Voor u ligt de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor het plan-milieueffectrapport (planMER) ten behoeve van de actualisatie van het Natura 2000-beheerplan Noordzeekustzone. In de NRD wordt de inhoud (de reikwijdte en het detailniveau) van het planMER afgebakend. Het planMER heeft tot doel het milieubelang vroegtijdig en volwaardig mee te nemen in de besluitvorming over het Natura 2000-beheerplan.

De NRD gaat in op de volgende elementen:
- de hoofdlijnen van het Natura 2000-gebied Noordzeekustzone;
- plan van aanpak voor het planMER;
- de manier van effectbepaling;
- vervolgproces en participatie.

1.1 Waarom een (nieuw) Natura 2000-beheerplan?

1.1.1 Wat is een Natura 2000-beheerplan?

Natura 2000 is een netwerk van beschermde natuurgebieden in de Europese Unie. In deze gebieden worden bedreigde Europese plant- en diersoorten en hun natuurlijke leefomgeving beschermd om de biodiversiteit te behouden.
Natura 2000-gebieden worden ter uitvoering van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn aangewezen in een aanwijzingsbesluit.

In het aanwijzingsbesluit staan instandhoudingsdoelstellingen voor de te beschermen habitats en soorten. Dit zijn de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen als Natura 2000-gebied. In de Omgevingswet (Ow) is bepaald dat voor een Natura 2000-gebied een beheerplan moet worden opgesteld (artikel 3.8, derde lid en artikel 3.9, derde lid, Ow). In het beheerplan worden de doelstellingen uitgewerkt in ruimte (waar in het Natura 2000-gebied) en tijd (in welke periode). Het beheerplan beschrijft in ieder geval de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied, welke maatregelen getroffen worden om deze doelstellingen te behalen en de beoogde resultaten van deze maatregelen. Ook kunnen in het beheerplan vrijstellingen van de omgevingsvergunningplicht (Natura 2000-activiteit en flora- en fauna-activiteit) worden opgenomen. Dit geldt voor activiteiten die expliciet in het beheerplan worden beschreven en die al dan niet met mitigerende maatregelen geen significant negatieve gevolgen veroorzaken op het betreffende Natura2000-gebied.

1.1.2 Waarom een nieuw Natura 2000-beheerplan voor de Noordzeekustzone?

De Noordzeekustzone is op 24 maart 2000 aangewezen als Vogelrichtlijngebied en op 30 januari 2009 als Habitatrichtlijngebied. Daarnaast is op 22 november 2022 een wijzigingsbesluit genomen voor (onder andere) de Noordzeekustzone. Op 13 december 2016 is voor het gebied een beheerplan vastgesteld. Een Natura 2000-beheerplan moet elke zes jaar geactualiseerd worden. Dit is vastgelegd in artikel 10.18, eerste lid van het Omgevingsbesluit. Onder oude wetgeving (vóór inwerkingtreding

van de Omgevingswet op 1 januari 2024) was het mogelijk om een beheerplan eenmalig te verlengen met zes jaar. Voor de Noordzeekustzone is het verlengingsbesluit genomen op 12 december 2022. Dat betekent dat het beheerplan geldig is tot 12 december 2028. Voor die tijd moet een geactualiseerd beheerplan worden vastgesteld.

Er is een ecologische evaluatie (Schilt et al., 2023) uitgevoerd van het eerste beheerplan voor de Noordzeekustzone. De uitkomsten hiervan zijn input voor het opstellen van het nieuwe beheerplan.

Met voorliggend NRD begint het proces om tot het planMER te komen voor het nieuwe beheerplan van de Noordzeekustzone.

1.2 PlanMER-plicht voor een Natura 2000-beheerplan

Sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 is een beheerplan voor een Natura 2000-gebied aangewezen als verplicht programma (artikel 3.8, derde lid, en artikel 3.9, derde lid, Omgevingswet). Een programma kan in sommige gevallen een planMER -plicht hebben, namelijk:

1. wanneer het programma kaderstellend is voor mer-plichtige projecten (mer-plichtige projecten zoals opgenomen in bijlage V van het Omgevingsbesluit jo. artikel 16.36, eerste lid, Omgevingswet);
2. wanneer het een programma betreft waarvoor een passende beoordeling moet worden gemaakt op grond van artikel 16.53c Omgevingswet (artikel 16.36, tweede lid, Omgevingswet);
3. wanneer het programma kaderstellend is voor andere projecten dan bedoeld onder 1, indien het programma aanzienlijke milieueffecten kan hebben (artikel 16.36, vierde lid, Omgevingswet).

Voor het beheerplan van het Natura 2000-gebied Noordzeekustzone is sprake van een planMER-plicht, omdat het programma mogelijk kaderstellend is voor (mer-plichtige) projecten en omdat een passende beoordeling wordt opgesteld.

1.3 Bevoegd gezag en initiatiefnemer

Het beheerplan wordt vastgesteld door de bevoegde gezagen: Minister van Infrastructuur en Waterstaat, Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN), Minister van Defensie (artikel 2.19, vijfde lid, onder b, Omgevingswet jo. Artikel 3.62 Besluit kwaliteit leefomgeving) en Gedeputeerde Staten van de provincies Friesland, Groningen en Noord-Holland (artikel 5.2, vierde lid, Omgevingswet juncto. Artikel 11.18, eerste en tweede lid, Besluit activiteiten leefomgeving).

Rijkswaterstaat is voortouwnemer voor het opstellen van het beheerplan. Dit wordt in nauwe afstemming gedaan met de Ministeries van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN), Defensie, Infrastructuur en Waterstaat en de provincies Friesland, Groningen en Noord-Holland.

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 1 legt uit waarom een (geactualiseerd) beheerplan nodig is voor Natura 2000-gebieden en bespreekt de wettelijke verplichtingen en het belang van de planMER-plicht. Hoofdstuk 2 beschrijft het Natura 2000-gebied en de instandhoudingsdoelstellingen. Hoofdstuk 3 beschrijft wat de referentiesituatie is voor het MER. Het bespreekt de uitgangspunten voor

alternatieven en varianten van oplossingsrichtingen, evenals de te beoordelen milieuaspecten en de methodiek voor de effectbeoordeling.

In hoofdstuk 4 wordt het proces voor de vaststelling van het beheerplan beschreven, inclusief de verschillende participatiemomenten en de rol van betrokken partijen. Het hoofdstuk legt ook uit hoe de communicatie richting de omgeving zal verlopen. Dan bevat hoofdstuk 5 een lijst van belangrijke termen en begrippen die in de NRD worden gebruikt, om de lezer te helpen bij het begrijpen van specifieke terminologie. Hoofdstuk 6 bevat de bronnen en documenten die gebruikt zijn bij het opstellen van de NRD.

2 Natura 2000-gebied Noordzeekustzone

Dit hoofdstuk bevat de volgende onderdelen: een gebiedsbeschrijving, de Natura 2000-doelstellingen zoals opgenomen in het aanwijzingsbesluit, een korte omschrijving van de referentiesituatie van de doelstellingen ten tijde van de aanmelding/aanwijzing van de Noordzeekustzone, de huidige situatie met betrekking tot het doelbereik en de knelpunten en oplossingsrichtingen.

De gebiedsbeschrijving bevat een korte beschrijving van de natuurlijke kenmerken en belangrijke leefgebieden (habitattypen) en soorten (vogelsoorten en habitatrichtlijnsoorten) in het Natura 2000-gebied Noordzeekustzone (paragraaf 2.1). Dit is een opmaat naar de doelstellingen voor habitattypen en soorten waarvoor de Noordzeekustzone als Natura 2000-gebied is aangewezen. Vervolgens komt de zogenoemde referentiesituatie, de situatie op het moment dat de Noordzeekustzone officieel is aangewezen als Natura 2000-gebied, aan bod (paragraaf 2.2). Om te bepalen wat er moet gebeuren om de doelstellingen te bereiken is ook een beschrijving van de huidige situatie van habitattypen en soorten en het huidige doelbereik nodig (paragraaf 2.3). Een aantal doelstellingen wordt in de huidige situatie niet bereikt doordat er knelpunten zijn, deze zijn kort beschreven. Dit leidt tot een opgave voor het beheerplan (paragraaf 2.4). De knelpunten kunnen worden opgelost door maatregelen te nemen, de maatregelen worden op hun effecten op het milieu getoetst in de planMER (paragraaf 2.5).

2.1 Gebiedsbeschrijving Noordzeekustzone

De begrenzing van het Natura 2000-gebied volgt aan de vastelandskust de laagwaterlijn, op de Waddeneilanden de voet van het duin, en ligt aan de zeezijde vast op de doorgaande dieptelijn van -20 meter. De vooroever bestaat voor het grootste deel uit fijn zand; alleen lokaal vormt grover zand de onderwaterbodem. Het betreft een dynamisch gebied, met hoge stroomsnelheden en sterke schommelingen in zoutgehalten, mede onder invloed van de zoetwateraanvoer door rivieren. Door het jaar heen treden sterke temperatuurwisselingen op. Binnen de Noordzeekustzone vinden voortdurend sedimentatie en erosie plaats als gevolg van zeestromingen en golfwerking (Ministerie van LVVN, z.d.).

Het zeewater stroomt als gevolg van de eb- en vloedstromen in de Noordzee langs de Hollandse kust naar het noorden en vervolgens boven de Waddeneilanden langs naar het oosten. Er is sprake van een 'kustrivier', waarvan het water weinig uitwisselt met de diepere delen van de Noordzee. Het water is hier minder zout dan in de Noordzee zelf, als gevolg van menging met rivierwater uit de Rijn, het IJsselmeer en de Eems. Het uitstromen van zoet (lichter) water uit rivieren die niet geheel mengt met de zoute (zwaardere) zeewater zorgt, in combinatie met het getij, tot die ‘kustrivier’. Ook is het water voedselrijker, door aanvoer van voedingsstoffen en slib uit de rivieren, en anders van temperatuur dan in de open zee (Ministerie van LVVN, z.d.).

Vooral pioniersoorten voelen zich thuis onder de dynamische omstandigheden in het natte deel van Noordzeekustzone. Het relatief beperkte aantal soorten dat er leeft komt doorgaans in hoge dichtheden voor. De kustzone heeft de hoogste biomassa aan bodemdieren van het hele Nederlands Continentaal Plat (NCP). Vooral weekdieren en borstelwormen dragen bij aan de biomassa (Ministerie van LVVN, z.d.).

De primaire productie in de kustzone is hoog. Dit is te danken aan de hoge voedselrijkdom en de ondiepte, waardoor er veel licht is en het water snel opwarmt. De algen vormen het voedsel voor roeipootkreeftjes en larven van vissen, schelpdieren en kreeftachtigen, die op hun beurt weer veel (volwassen) vissen aantrekken. Doordat grote vissen (predatoren) in beperkte aantallen voorkomen, vormt de kustzone een ideale kraamkamer voor vissen, vooral voor platvissen. Vrijwel alle Nederlandse zoutwatervissen zijn in het Natura 2000-gebied aan te treffen. Sommige vissoorten zijn gebonden aan de kustzone en komen daarbuiten niet of nauwelijks op het NCP voor. Voorbeelden hiervan zijn brakwatergrondel, zeedonderpad en bot (Ministerie van LVVN, z.d.). Van de trekvissen die beschermd zijn onder de Habitatrichtlijn, is de fint de meest talrijke soort (van der Hammen et al., 2015).

De schelpenbanken van halfgeknotte strandschelp en Amerikaanse zwaardschede zijn de belangrijkste voedselbronnen voor zwarte zee-eend. Zwarte zee-eenden zoeken hun voedsel op de bodem en zijn daardoor beperkt tot de ondiepe kustzone van de Noordzee (zoals de Noordzeekustzone). Bij uitzondering worden ook toppers gezien. De topper overwintert vooral op het Markermeer en IJsselmeer. Gedurende het broedseizoen foerageren er grote aantallen viseters in de Noordzeekustzone, zoals grote stern, noordse stern, dwergstern en visdief. Deze vogels broeden onder andere in Natura 2000-gebied Waddenzee. (Ministerie van LVVN, z.d.).

Binnen het NCP komt een aantal visetende soorten vrijwel alleen in de kustzone voor (waaronder de Noordzeekustzone), zoals roodkeelduiker en parelduiker. Deze soorten broeden in Noord-Europa en Rusland en trekken 's winters naar de kustzones. (Ministerie van LVVN, z.d.).

Het natte deel van de Noordzeekustzone bestaat grotendeels uit permanent overstroomde zandbanken. Daarnaast zijn over een kleinere oppervlakte slik- en zandplaten aanwezig. Een voorbeeld van een deels droogvallende en deels permanent droogliggende plaat is de Razende Bol ten zuidwesten van Texel. De droogvallende platen worden door gewone en grijze zeehond gebruikt om te rusten. De grijze zeehond werpt in de winter haar jongen op permanent droogliggende banken in het kustgebied. Stranden zouden ook kunnen worden gebruikt als voortplantingsplaats, maar in Nederland zijn veel stranden en duinen hiervoor te druk door recreatie. De zeehonden zoeken voedsel vanuit hun rustplaatsen over grote delen van het NCP. Ook de bruinvis wordt in de Nederlandse kustwateren gezien, soms met jongen (Ministerie van LVVN, z.d.).

De stranden van Texel, Terschelling, Vlieland, Ameland en Schiermonnikoog maken deel uit van het Natura 2000-gebied Noordzeekustzone. Op een aantal van deze stranden heeft door aanlanding van zandplaten en het

uitblijven van sterke winterstormen het laatste decennium een snelle vegetatieontwikkeling plaatsgevonden. Hierdoor hebben zich 'groene stranden' gevormd. Door successie ontstaan kweldervegetaties. Waar zoet water uit de achterliggende duinen kwelt, kunnen vochtige kalkrijke duinvalleien ontstaan. Tijdens stevige winterstormen kan de vegetatieontwikkeling op de groene stranden worden teruggezet door overstroming met zeewater of overstuiving met zand. De stranden bieden broedbiotoop voor kustvogels als bontbekplevier, strandplevier en dwergstern (Ministerie van LVVN, z.d.).

In Figuur 1 is de begrenzing van het Natura 2000-gebied Noordzeekustzone opgenomen.

Figuur 1: Natura 2000-gebied Noordzeekustzone (groen = Vogel- en Habitatrichtlijn, paars = overige Natura 2000-gebieden).

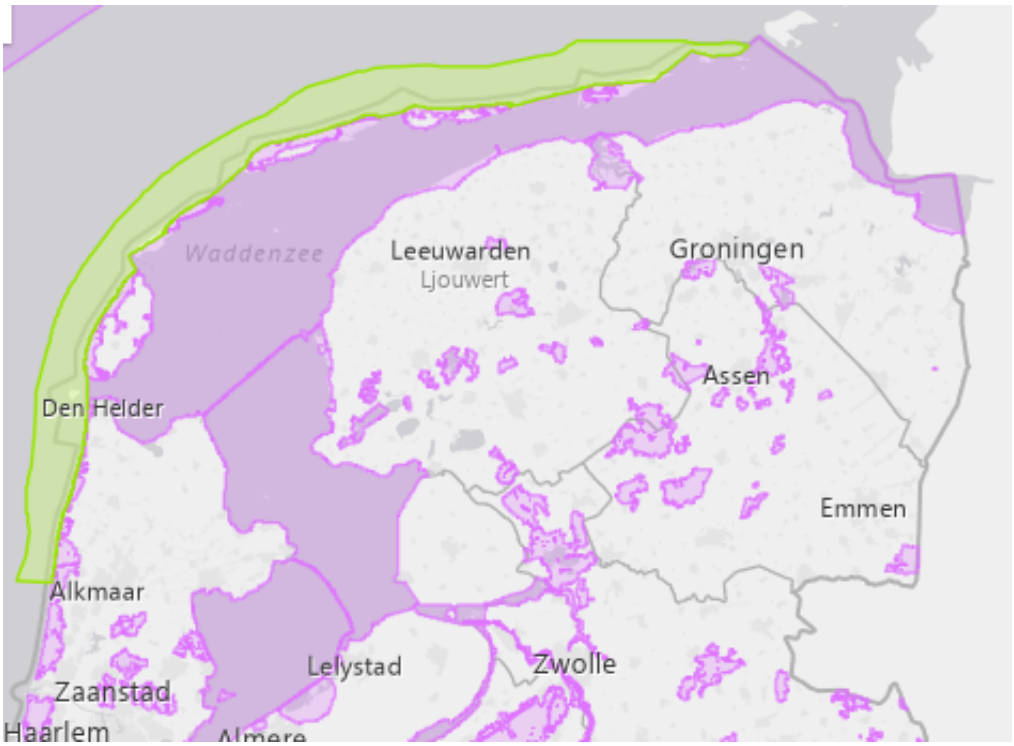

2.2 Natura 2000-doelstellingen en referentiesituatie Natura 2000

In deze paragraaf worden de doelstellingen voor de Noordzeekustzone als Natura 2000-gebied beschreven. Ook wordt uitgewerkt wat de situatie van het Natura 2000-gebied was ten tijde van de aanwijzing van het gebied onder de Habitat- en Vogelrichtlijn. Dit is de referentiesituatie Natura 2000.

Natura 2000-doelstellingen

De Natura 2000-doelstellingen zijn de zogenaamde instandhoudingsdoelstellingen zoals opgenomen in het aanwijzingsbesluit. Daarbij gaat het om doelstellingen voor habitattypen (leefgebieden), habitatrichtlijnsoorten (dier- en plantensoorten die zijn beschermd onder de Habitatrichtlijn) en vogelsoorten (beschermd onder de Vogelrichtlijn). Er kan sprake zijn van een behoudsdoelstelling, dat betekent dat de

referentiesituatie behouden moet blijven en er mag geen verslechtering plaatsvinden. Er kan ook sprake zijn van een verbeterdoelstelling, dat betekent dat er een verbetering moet optreden ten opzichte van de referentiesituatie. In Tabel 2 t/m 3 zijn de instandhoudingsdoelstellingen weergegeven.

Referentiesituatie Natura 2000

Om te kunnen beoordelen of wordt voldaan aan de doelstellingen van Natura 2000, wordt een vergelijking gemaakt met de toestand van de natuur in het jaar dat het Natura 2000-gebied onder bescherming kwam van de Habitat- en Vogelrichtlijn. Dit is de referentiesituatie Natura 2000. Om de referentiesituatie Natura 2000 te bepalen wordt de datum dat het gebied is aangewezen als beschermd Natura 2000-gebied aangehouden als referentiedatum. Het jaar dat het Natura 2000-gebied onder bescherming kwam van de Habitat- en Vogelrichtlijn is het referentiejaar.
De referentiesituatie Natura 2000 is niet (gelijk aan) de referentiesituatie voor het planMER, zoals toegelicht in paragraaf 3.1.2.

De Noordzeekustzone kent verschillende referentiedata, omdat deze op verschillende momenten als Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebied is aangewezen of omdat het gebied is uitgebreid of omdat instandhoudingsdoelstellingen zijn aangepast en soorten zijn toegevoegd na de oorspronkelijke aanwijzing. Deze aanpassingen zijn gedaan met wijzigingsbesluiten. De datum van het wijzigingsbesluit wordt dan als referentiedatum gebruikt voor de instandhoudingsdoelstellingen die later zijn toegevoegd.
De Noordzeekustzone is op 24 maart 2000 aangewezen als Vogelrichtlijngebied en op 30 januari 2009 als Habitatrichtlijngebied. Hierna zijn er vier Wijzigingsbesluiten geweest:

- wijzigingsbesluit 14 maart 2011: Uitbreiding van Natura 2000-gebied van Petten naar Bergen aan Zee, Vogelrichtlijngebied gelijkgetrokken met Habitatrichtlijn tot NAP -20 meter, noordgrens gebied nu grens tussen NL-DE in de Eems-Dollard. Hierbij ook aanpassingen in de instandhoudingsdoelstellingen;
- wijzigingsbesluit 4 oktober 2012: Aanpassing instandhoudingsdoelstellingen (en uitleg) bruinvis, en uitleg grijze zeehond;
- wijzigingsbesluit 18 oktober 2012: Aanpassing instandhoudingsdoelstellingen grijze zeehond;
- wijzigingsbesluit 22 november 2022 toevoeging habitatrichtlijnsoort H1903 groenknolorchis.

Er is geen beoordeling van de situatie in het referentiejaar beschikbaar. Om die reden wordt voor de referentiesituatie in de NRD en MER van de Landelijke Staat van Instandhouding (LSvI) uitgegaan van het jaar dat zoveel mogelijk overeenkomt met de aanwijzing. Waar bekend is ook het oppervlak van habitattypen of het aantal individuen voor soorten opgenomen van de jaren die in de buurt liggen van het referentiejaar om een beeld te geven van de referentiesituatie tijdens aanwijzing van het Natura 2000-gebied Noordzeekustzone (zie Tabel 2 t/m 3).

In Tabel 1 is een overzicht opgenomen van de jaartallen die zijn gebruikt: de aanwijzing, de referentiesituatie (LSvI) en de huidige situatie.

Tabel 1: Overzicht gebruikte jaartallen aanwijzing, referentiesituatie, huidige situatie.

	Habitattypen	Habitatrichtlijnsoorten	Vogelsoorten
Aanwijzing	2009	2009 en 2022	2000
Referentiesituatie (LSvI)	2007	2007 en 2025	2004
Huidige situatie (LSvI)	2019	2019	2022
Huidige situatie (doeluitwerking)	2025	2025	2025
Huidig doelbereik	2025	2025	2025
Oppervlak T0	1997-2012		
Oppervlak T1	2013 - 2019		
Huidig aantal individuen		Onbekend	
Huidig aantal broedparen			Gemiddelde 2018-2023
Huidig aantal niet-broedvogels			Gemiddelde 2016-2022

Habitattypen

In Tabel 2 zijn de instandhoudingsdoelstellingen uit het aanwijzingsbesluit opgenomen voor de habitattypen, daarnaast is het oppervlak opgenomen van de T0 situatie (dit is de situatie voordat er maatregelen zijn genomen), indien bekend. Ook is de LSvI van het jaar opgenomen dat het dichtst bij het jaar van de aanwijzing lag.
De meeste habitattypen zijn in 2009 aangewezen, waarvoor de LSvI van 2007 als referentiesituatie is gebruikt. Om aan te geven hoe accuraat de LSvI voor de Noordzeekustzone is, is ook de landelijke bijdrage van de Noordzeekustzone weer gegeven (hoeveel % van het landelijke aanwezige habitattype bevindt zich in de Noordzeekustzone).

Voor alle habitattypen geldt een behoudsdoelstelling voor het oppervlak. Voor de kwaliteit is er afhankelijk van het habitattype een behouds- of verbeteringsdoelstelling. In de referentiesituatie Natura 2000 is het oppervlak voor drie habitattypen matig ongunstig. De kwaliteit van de habitattypen is in de meeste gevallen gunstig en in drie gevallen matig ongunstig.

Tabel 2: Instandhoudingsdoelstellingen en referentiesituatie Natura 2000 habitattypen (= behoudsdoelstelling, > verbeterdoelstelling).

Habitattype	Doel Opper-vlakte	Doel Kwa-liteit	Oppervlak T0 (ha) (1997-2012)	Oppervlakte (LSvI 2007)	Kwaliteit (LSvI 2007)	Landelijke bijdrage
H1110B - Permanent over-stroomde zandbanken	=	>	138.173	Gunstig	Matig ongunstig	>15-30%

Habitattype	Doel Opper-vlakte	Doel Kwa-liteit	Oppervlak T0 (ha) (1997-2012)	Oppervlakte (LSvI 2007)	Kwaliteit (LSvI 2007)	Landelijke bijdrage
H1140B – Slik- en zandplaten	=	=	3.310	Gunstig	Gunstig	50-75%
H1310A - Zilte pionier begroeiingen	=	=	45	Matig ongunstig	Gunstig	2-6%
H1310B - Zilte pionier begroeiingen	=	=	34	Matig ongunstig	Gunstig	15-30%
H1330A - Schorren en zilte graslanden	=	=	114	Gunstig	Matig ongunstig	<2%
H2110 - Embryonale duinen	=	=	200	Gunstig	Gunstig	30-50%
H2190B – Vochtige duinvalleien	=	=	0	Matig ongunstig	Matig ongunstig	2-6%

Habitatrichtlijnsoorten
In Tabel 3 zijn de instandhoudingsdoelstellingen uit het aanwijzingsbesluit opgenomen voor de habitatrichtlijnsoorten. Daarnaast is, indien bekend, het doelaantal individuen in de Noordzeekustzone opgenomen, zoals benoemd in het aanwijzingsbesluit. Ook is de LSvI van het jaar opgenomen dat het dichtst bij het jaar van de aanwijzing lag.

De Noordzeekustzone is voor de meeste habitatrichtlijnsoorten in het jaar 2009 aangewezen, waarvoor de referentiesituatie wordt uitgegaan van de LSvI van 2007. In 2022 is via een Wijzigingsbesluit de habitatrichtlijnsoort groenknolorchis toegevoegd. Voor deze habitatrichtlijnsoort is de huidige situatie (zoals beschreven in de doeluitwerking) de referentiesituatie. Er gelden behouds- en verbeterdoelstellingen voor de populatie en behoudsdoelstellingen voor het leefgebied (omvang en kwaliteit).
De referentiesituatie is matig of zeer ongunstig voor de trekvissen en de nauwe korfslak. Voor zeezoogdieren en groenknolorchis is de referentiesituatie gunstig/matig ongunstig of onbekend.

Tabel 3: Instandhoudingsdoelstellingen en referentiesituatie habitatrichtlijnsoorten (= behoudsdoelstelling, > verbeterdoelstelling).

Soort	Doel Popu-latie	Aantal indivi-duen T0	Doel Omvang leefgebied	Doel Kwaliteit leefgebied	Populatie (LSvI 2007)	Kwaliteit en omvang leefgebied (LSvI 2007)	Landelijke bijdrage
1095 - Zeeprik	>	-	=	=	Matig ongunstig	Matig ongunstig	2-6%

H1099 - Rivierprik	>	-	=	=	Matig ongunstig	Matig ongunstig	2-6%
H1103 - Fint	>	-	=	=	Zeer ongunstig	Zeer ongunstig	2-6%
H1351 – Bruinvis	=	< 334	=	>	Zeer ongunstig	Matig ongunstig	<2%
H1364 - Grijze zeehond	=	-	=	=	Gunstig	Matig ongunstig	2-15%
H1365 - Gewone zeehond	=	97-291	=	=	Gunstig	Gunstig	2-15%
H1903 – Groen-knol-orchis*	=	-	=	=	Onbekend	Oppervlakte: gunstig Kwaliteit: matig ongunstig	<2%

* Referentiesituatie is de huidige situatie zoals beschreven in de doeluitwerking (Heidinga *et al.*, 2025).

Vogelsoorten

In Tabel 4 (broedvogels) en Tabel 5 (niet-broedvogels) zijn de instandhoudingsdoelstellingen uit het aanwijzingsbesluit opgenomen voor de vogelrichtlijnsoorten, inclusief de doelaantallen. Ook is de LSvI van het jaar 2004 opgenomen met de landelijke bijdrage (voor vogels is de LSvI beschikbaar van 1981 en van 2004, niet van het jaar van de aanwijzing 2000). In de meeste gevallen gelden er behoudsdoelstellingen voor zowel de omvang als de kwaliteit van het leefgebied. Voor enkele soorten zijn er ook verbeterdoelstellingen. Voor broedvogels en niet-broedvogels is de referentiesituatie is in de meeste gevallen gunstig en in een aantal gevallen ook matig ongunstig of zeer ongunstig. Voor één soort niet-broedvogels is de referentiesituatie gedeeltelijk onbekend.

Tabel 4: Instandhoudingsdoelstellingen en referentiesituatie vogelrichtlijnsoorten (broedvogels) (= behoudsdoelstelling, > verbeterdoelstelling).

Vogelrichtlijnsoorten	Doel aantal broedparen	Doel omvang leefgebied	Doel kwaliteit leefgebied	Populatie (LSvI 2004)	Kwaliteit en omvang leefgebied (LSvI 2004)	Landelijke bijdrage
A137 – Bontbekplevier	20	=	=	Zeer ongunstig	Matig ongunstig	2-6%
A138 – Strandplevier	30	>	>	Zeer ongunstig	Zeer ongunstig	2-6%
A195 – Dwergstern	20	>	>	Zeer ongunstig	Matig ongunstig	<2%

Tabel 5: Instandhoudingsdoelstellingen en referentiesituatie vogelrichtlijnsoorten (niet-broedvogels) (= behoudsdoelstelling, > verbeterdoelstelling).

Vogel-richtlijn-soorten	Doel aantal populatie (gemid-delde)	Doel omvang leef-gebied	Doel kwaliteit leef-gebied	Popu-latie (LSvI 2004)	Kwaliteit en omvang leef-gebied (LSvI 2004)	Lande-lijke bijdrage
A001- Roodkeel-duiker	-	**=**	**=**	Gunstig	Gunstig	**-**
A002 - Parelduiker	-	**=**	**=**	Onbeken d	Onbekend	30-50%
A017 – Aalscholver *	1.900*	=	=	Gunstig	Gunstig	6-15%
A048 - Bergeend	520	=	=	Gunstig	Gunstig	<2%
A062 – Toppereend	-	=	=	Zeer ongunsti g	Matig ongunstig	2-15%
A063 – Eider	26.200	=	=	Gunstig	Zeer ongunstig	15-30%
A065 – Zwarte zee-eend	51.900**	=	=	Gunstig	Matig ongunstig	-
A130 – Scholekster	3.300	=	=	Zeer ongunsti g	Matig ongunstig	<2%
A132 – Kluut	120*	=	=	Gunstig	Gunstig	<2%
A137 – Bontbek-plevier	510*	=	=	Zeer ongunsti g	Matig ongunstig	<2%
A141 – Zilver-plevier	3.200*	=	=	Gunstig	Gunstig	6-15%
A143 – Kanoet strandloper	560*	=	=	Gunstig	Matig ongunstig	<2%
A144 - Drieteen strandloper	2.000	=	=	Gunstig	Matig ongunstig	2-15%
A149 – Bonte strandloper	7.400*	=	=	Gunstig	Gunstig	2-15%

Vogel-richtlijn-soorten	Doel aantal populatie (gemid-delde)	Doel omvang leef-gebied	Doel kwaliteit leef-gebied	Popu-latie (LSvI 2004)	Kwaliteit en omvang leef-gebied (LSvI 2004)	Lande-lijke bijdrage
A157 – Rosse Grutto	1.800*	=	=	Gunstig	Gunstig	2-15%
A160 – Wulp	640*	=	=	Gunstig	Gunstig	<2%
A169 - Steenloper	160	=	=	Zeer ongunstig	Matig ongunstig	2-6%
A177 - Dwerg-meeuw	-	=	=	Matig ongunstig	Matig ongunstig	-

* Maximum (gemiddelde van de maximale aantallen die in een periode van meerdere jaren zijn geteld, meestal in januari)
** Midwinter aantal (per jaar wordt een gemiddelde berekend over de gehele verblijfsperiode, dát wordt vervolgens gemiddeld over meerdere jaren)

2.3 Huidige situatie (2025)

In Tabellen 6 t/m 9 is de meest recente LSvI weergegeven (2019 voor doelstellingen met betrekking tot de Habitatrichtlijn (uit de Vogel- en Habitatrichtlijnrapportage (Adams *et al*., 2020)) en 2022 voor de doelstellingen met betrekking tot de Vogelrichtlijn (Sovon 2024). Ook is de huidige situatie van de natuurwaarden (respectievelijk de habitattypen, habitatrichtlijnsoorten en vogelrichtlijnsoorten (broedvogels en niet-broedvogels) aangegeven (uit de Doeluitwerking door Heidinga *et al.,* 2025). Daarbij is waar bekend het huidige oppervlak van habitattypen, de huidige kwaliteit van habitattypen en leefgebieden, de huidige aantallen vogels en waar mogelijk van habitatrichtlijnsoorten weergegeven. Daarnaast is het doelbereik voor oppervlak en kwaliteit voor habitattypen en populatie en voor omvang en kwaliteit leefgebied van soorten weergegeven op basis van de doeluitwerking (Heidinga *et al*., 2025).

De Doeluitwerking (Heidinga *et al.,* 2025) is een achtergronddocument bij het Natura 2000-beheerplan waarin de instandhoudingsdoelstellingen zijn uitgewerkt in ruimte en tijd en het huidige en toekomstige doelbereik zijn beschreven. Tijdens het opstellen van deze Notitie Reikwijdte en Detailniveau was de Doeluitwerking nog niet definitief vastgesteld. Daarnaast kan er tijdens het project bij het opstellen van de overige documenten ten bate van het beheerplan nieuwe informatie beschikbaar komen waardoor er wijzigingen in de gegevens in de tabellen in deze en de volgende paragraaf optreden. De tabellen geven de huidige stand van zaken weer, het is mogelijk dat in het planMER wijzigingen optreden.

Habitattypen

De huidige situatie in de Noordzeekustzone wijkt in een aantal gevallen af van de landelijke staat van instandhouding (H1310A en B Zilte pionierbegroeiingen en H2110 Embryonale duinen, zie Tabel 6)). Het is de verwachting dat de doelstellingen van habitattypen H1330A Schorren en zilte graslanden, H2110 Embryonale duinen en het oppervlak voor H2190B Vochtige duinvalleien worden gehaald in de huidige situatie. De doelstellingen voor H1110B Permanent overstroomde zandbanken (kwaliteit), H1310A en B Zilte pionierbegroeiingen, H1330B Schorren en zilte graslanden en H2190B Vochtige duinvalleien (kwaliteit) worden niet gehaald. Dit wordt onder andere veroorzaakt door bodemberoering en onvoldoende dynamiek. Voor de andere habitattypen geldt dat de doelstelling deels gehaald wordt of dat (deels) onbekend is of de doelstelling wordt gehaald. De knelpunten voor het niet halen van de doelstellingen zijn opgenomen in Tabel 10.

Tabel 6: Huidige situatie en doelbereik habitattypen.

Habitattype	Opper-vlakte (LSvI 2019)	Kwali-teit (LSvI 2019)	Huidig oppervlak (ha) (T1 2012-2019)	Huidige situatie kwali-teit (2025)	Huidig doelbe-reik op-per-vlakte (2025)	Huidig doel-bereik kwali-teit (2025)
H1110B - Permanent overstroomde zandbanken	Gunstig	Zeer ongunstig	138.514	Slecht	Onbekend	Niet gehaald
H1140B – Slik- en zandplaten	Gunstig	Matig ongunstig	2012	Matig	Onbekend	Onbekend
H1310A - Zilte pionierbegroeiingen*	Gunstig	Gunstig	34	Matig	Niet gehaald	Niet gehaald
H1310B - Zilte pionierbegroeiingen*	Gunstig	Gunstig	22	Matig	Niet gehaald	Niet gehaald
H1330A - Schorren en zilte graslanden*	Matig ongunstig	Matig ongunstig	116	Matig	Gehaald	Gehaald
H2110 - Embryonale duinen	Gunstig	Gunstig	374	Matig	Gehaald	Gehaald
H2190B – Vochtige duinvalleien	Matig ongunstig	Matig ongunstig	27	Matig	Gehaald	Niet gehaald

*In Adams *et al.*, (2020) wordt er geen onderscheid gemaakt tussen subtypen van habitattypen. Dus de LSvI is voor alle subtypen hetzelfde.

Habitatrichtlijnsoorten

Het doelbereik voor de populatie wordt niet gehaald voor de trekvissen, dit komt onder andere door bijvangst en knelpunten buiten het gebied. Het doelbereik is onbekend voor bruinvis en groenknolorchis en wordt gehaald voor de zeehonden. Het doelbereik voor de omvang van het leefgebied wordt voor alle soorten gehaald, het doelbereik voor de kwaliteit van het leefgebied is in de meeste gevallen onbekend, het is waarschijnlijk dat dit niet wordt gehaald voor de groenknolorchis. De knelpunten voor het niet halen van de doelstellingen zijn opgenomen in Tabel 11.

*Tabel 7: Huidige situatie en doelbereik habitatrichtlijnsoorten *De aantallen van de gewone zeehonden zitten boven het doelaantal, maar nemen af.*

Habitatrichtlijn-soorten	Populatie (LSvI 2019)	Omvang en kwaliteit leefgebied (LSvI 2019)	Huidig doelbereik populatie (2025)	Huidig doelbereik omvang leefgebied (2025)	Huidig doelbereik kwaliteit leefgebied (2025)
H1095 - Zeeprik	Zeer ongunstig	Gunstig	Niet gehaald	Gehaald	Onbekend
H1099 - Rivierprik	Matig ongunstig	Gunstig	Niet gehaald	Gehaald	Onbekend
H1103 – Fint	Zeer ongunstig	Zeer ongunstig	Niet gehaald	Gehaald	Onbekend
H1351 - Bruinvis	Gunstig	Gunstig	Gehaald	Onbekend	Onbekend
H1364 – Grijze Zeehond	Gunstig	Gunstig	Gehaald	Gehaald	Onbekend
H1365 – Gewone Zeehond	Gunstig	Gunstig	Gehaald	Gehaald	Onbekend
H1903 – Groenknol-orchis	Gunstig	Gunstig	Onbekend	Gehaald	Waarschijnlijk niet gehaald

Broedvogels

Het doelbereik voor de populatie en kwaliteit leefgebied wordt niet gehaald voor bontbekplevier en strandplevier. Het doelbereik voor omvang leefgebied wordt niet gehaald voor de strandplevier. Het belangrijkste knelpunt is verstoring. Doelbereik populatie, omvang en kwaliteit leefgebied worden gehaald voor de dwergstern, net als omvang leefgebied voor de bontbekplevier. De knelpunten voor het niet halen van de doelstellingen zijn opgenomen in Tabel 12.

Tabel 8: Huidige situatie en doelbereik broedvogels (--: sterke afname, -: afname, 0: stabiel, +: toename, ++: sterke toename, ~: onduidelijk, ?: onbekend).

Vogelrichtlijn-soorten	Populatie LSvI (2024)	Omvang en kwaliteit leef-gebied LSvI (2024)	Huidige aantal broed-paren (gemid. 2018-2023)	Trend sinds 2011	Huidig doel-bereik populatie	Huidig doel-bereik omvang leef-gebied (2025)	Huidig doelbereik kwaliteit leefgebied (2025)
A137 – Bontbekplevier	Zeer ongunstig	Zeer ongunstig	14	++	Niet gehaald	Gehaald	Niet gehaald
A138 – Strandplevier	Zeer ongunstig	Zeer ongunstig	14	++	Niet gehaald	Niet gehaald	Niet gehaald
A195 – Dwergstern	Gunstig	Gunstig	36	~	Gehaald	Gehaald	Gehaald

Niet-broedvogels

Het doelbereik voor aalscholver, bergeend, eider, zwarte zee-eend, scholekster, kluut en zilverplevier wordt deels niet gehaald. De belangrijkste knelpunten zijn voedselbeschikbaarheid en verstoring. Voor parelduiker, kluut en zilverplevier is het doelbereik deels onbekend. Voor de overige soorten wordt het doelbereik gehaald. De knelpunten voor het niet halen van de doelstellingen zijn opgenomen in Tabel 12.

Tabel 9: Huidige situatie en doelbereik niet-broedvogels (--: sterke afname, -: afname, 0: stabiel, +: toename, ++: sterke toename, ~: onduidelijk, ?: onbekend).

Vogel-richtlijn-soorten	Populatie (LSvI 2024)	Omvang en kwaliteit leef-gebied (LSvI 2024)	Huidig aantal (gem. 2016-2022)	Trend sinds 2010	Huidig doel-bereik popula-tie	Huidig doel-bereik omvang leef-gebied (2025)	Huidig doelbereik kwaliteit leefgebied (2025)
A001 – Roodkeel-duiker	Gunstig	Gunstig	17*	-	Gehaald	Gehaald	Gehaald
A002 - Parelduiker	Gunstig	Gunstig	?	?	Onbekend	Onbekend	Gehaald
A017 – Aalscholver	Gunstig	Gunstig	1.203**	~	Niet gehaald	Gehaald	Gehaald
A048 - Bergeend	Gunstig	Gunstig	59	--	Niet gehaald	Niet gehaald	Onbekend
A062 – Toppereend	Matig ongunstig	Matig ongunstig	1***	~	Gehaald	Gehaald	Gehaald
A063 – Eider	Zeer ongunstig	Matig ongunstig	633***	--	Niet gehaald	Niet gehaald	Niet gehaald

Vogel-richtlijn-soorten	Populatie (LSvI 2024)	Omvang en kwaliteit leef-gebied (LSvI 2024)	Huidig aantal (gem. 2016-2022)	Trend sinds 2010	Huidig doel-bereik populatie	Huidig doel-bereik omvang leef-gebied (2025)	Huidig doelbereik kwaliteit leefgebied (2025)
A065 – Zwarte zee-eend	Zeer ongunstig	Matig ongunstig	32.165***	~	Niet gehaald	Gehaald	Niet gehaald
A130 – Scholekster	Zeer ongunstig	Zeer ongunstig	2.026	~	Niet gehaald	Gehaald	Gehaald
A132 – Kluut	Matig ongunstig	Gunstig	?	?	Onbekend	Niet gehaald	Onbekend
A137 – Bontbek-plevier	Gunstig	Gunstig	1.598	++	Gehaald	Gehaald	Gehaald
A141 – Zilverplevier	Gunstig	Gunstig	2.361	~	Niet gehaald	Gehaald	Onbekend
A143 – Kanoetstrand-loper	Gunstig	Gunstig	4.127	~	Gehaald	Gehaald	Gehaald
A144 – Drieteen-strandloper	Gunstig	Gunstig	3.197**	+	Gehaald	Gehaald	Gehaald
A149 – Bonte strandloper	Gunstig	Gunstig	14.958	~	Gehaald	Gehaald	Gehaald
A157 – Rosse Grutto	Gunstig	Gunstig	3.512	~	Gehaald	Gehaald	Gehaald
A160 – Wulp	Gunstig	Gunstig	1.315	~	Gehaald	Gehaald	Gehaald
A169 - Steenloper	Matig ongunstig	Matig ongunstig	254**	~	Gehaald	Gehaald	Gehaald
A177 - Dwergmeeuw	Gunstig	Gunstig	49*	0	Gehaald	Gehaald	Gehaald

* Bij deze soort gaat het om uurgemiddelden, niet seizoensmaxima
** Voor deze soorten gaat het om seizoensgemiddelden, niet seizoensmaxima
*** Voor deze soorten gaat het om midwintertellingen, niet seizoensmaxima

2.4 Knelpunten en opgave

In de Doeluitwerking Noordzeekustzone (Heidinga *et al.*, 2025) is bepaald welke knelpunten de oorzaak zijn voor het niet bereiken van de doelstellingen (zie Tabel 10 t/m 12). Op basis van de referentiesituatie, de huidige situatie en het doelbereik uit de vorige paragrafen wordt inzichtelijk in welke mate de huidige situatie afwijkt van de gewenste referentiesituatie en doelstellingen. Op basis hiervan kan de opgave voor het Natura 2000-beheerplan worden geformuleerd (zie Tabel 10 t/m 12).

In Tabel 10 t/m 12 is aangegeven of de instandhoudingsdoelstellingen in de huidige situatie worden bereikt. De opgave wordt als volgt geformuleerd:

- Wanneer het doelbereik is gehaald is de opgave het in stand houden van de huidige situatie. Wanneer er wel knelpunten zijn benoemd is het oplossen hiervan mogelijk van belang voor het in stand houden van de huidige situatie;
- Wanneer het doelbereik niet is gehaald en er is sprake van een behoudsdoelstelling dan is de opgave verbetering van de kwaliteit en/of toename van het oppervlak of de populatie (verslechtering herstellen);
- Wanneer het doelbereik niet is gehaald en er is sprake van een verbeterdoelstelling is de opgave verbetering van de kwaliteit en/of toename van het oppervlak of de populatie;
- In een aantal gevallen is het doelbereik onbekend, dan is ook de opgave onbekend. Er kunnen wel maatregelen genomen worden om eventuele bekende knelpunten op te lossen. Daarnaast dient de huidige situatie en het doelbereik in beeld worden gebracht door middel van onderzoek en monitoring.

De knelpunten bepalen op welke manier de opgave moet worden ingevuld, dit wordt nader uitgewerkt in de planMER. De opgave is per habitattype, habitatrichtlijnsoort en vogelsoort weer gegeven in Tabel 10 t/m 13.

Tabel 10: Knelpunten en opgave per habitattype waarvoor de Noordzeekustzone is aangewezen (bron: Heidinga et al*., 2025).*

Habitattype	Knelpunt	Opgave
H1110B - Permanent overstroomde zandbanken	Zoetwateraanvoer, waterkwaliteit, bodemberoering, negatieve effecten suppleties, bijvangst, afname areaal bodembeschermingsgebied, capaciteit toezicht en handhaving NVWA	Opgave omvang onbekend, verbetering kwaliteit
H1140B – Slik- en zandplaten	Waterkwaliteit, negatieve effecten suppleties Potentieel knelpunt: Bodemberoering	Opgave omvang en kwaliteit onbekend
H1310A en B - Zilte pionierbegroeiingen	Negatieve effecten suppleties, successie	Verbetering kwaliteit en toename omvang (verslechtering herstellen)
H1330A - Schorren en zilte graslanden	Negatieve effecten suppleties, successie	In stand houden huidige situatie
H2110 - Embryonale duinen	Negatieve effecten suppleties, verstoring door recreatie Potentieel knelpunt: successie	In stand houden huidige situatie

H2190 – Vochtige duinvalleien	Successie Potentieel knelpunt: verdroging	In stand houden omvang, verbetering kwaliteit (verslechtering herstellen),

Tabel 11 Knelpunten en opgave per habitatrichtlijnsoort waarvoor de Noordzeekustzone is aangewezen (Heidinga et al., 2025).

Habitatrichtlijn soort	Knelpunt	Opgave
H1095 – Zeeprik, H1099 - Rivierprik	Externe knelpunten Potentieel knelpunt: te weinig voedsel	Toename populatie, opgave omvang en kwaliteit leefgebied onbekend
H1103 - Fint	Bijvangst, externe knelpunten	Toename populatie, opgave omvang en kwaliteit leefgebied onbekend
H1351 – Bruinvis	Waterkwaliteit, infectieziekten, niet nakomen maatregelen bruinvisbeschermingsplan, klimaatverandering, externe knelpunten Potentiële knelpunten: te weinig voedsel, bijvangst, verstoring door menselijke activiteiten, predatie	Opgave populatie, omvang en kwaliteit leefgebied onbekend
H1364 – Grijze zeehond	Verstoring door menselijke activiteiten, onvoldoende onverstoorde ligplaatsen, Potentiële knelpunten: te weinig voedsel, bijvangst, waterkwaliteit, infectieziekten	In stand houden huidige situatie populatie en omvang leefgebied, opgave kwaliteit leefgebied onbekend
H1365 – Gewone zeehond	(Verstoring door menselijke activiteiten, onvoldoende onverstoorde ligplaatsen, externe knelpunten Potentiële knelpunten: te weinig voedsel, bijvangst, waterkwaliteit, infectieziekten, predatie	In stand houden huidige situatie populatie en omvang leefgebied, opgave kwaliteit leefgebied onbekend
H1903 - Groenknolorchis	Successie, externe knelpunten	In stand houden huidige situatie omvang leefgebied, verbetering kwaliteit leefgebied (verslechtering herstellen), opgave populatie onbekend

Tabel 12: Knelpunten en opgave per vogelrichtlijnsoort (broedvogels) waarvoor de Noordzeekustzone is aangewezen (bron: Heidinga et al., 2025).

Vogelrichtlijnsoort	Knelpunt	Opgave
A137 – Bontbekplevier	Verstoring door recreatie, verstoring door loslopende honden, capaciteit toezicht en handhaving, predatie, overstuiving en overstroming door extreem weer Potentiële knelpunten: Verstoring door (militair) vliegverkeer, voedselgebrek	In stand houden huidige situatie omvang leefgebied, toename populatie, verbetering kwaliteit leefgebied
A138 – Strandplevier	Verstoring door recreatie, verstoring door loslopende honden, capaciteit toezicht en handhaving, predatie, overstuiving en overstroming door extreem weer Potentiële knelpunten: Verstoring door (militair) vliegverkeer, voedselgebrek	Toename populatie, verbeteren kwaliteit en omvang leefgebied
A139 – Dwergstern	Verstoring door recreatie, verstoring door loslopende honden, capaciteit toezicht en handhaving, overstuiving en overstroming door extreem weer Potentiële knelpunten: Verstoring door (militair) vliegverkeer, predatie	In stand houden huidige situatie

*Tabel 13: Knelpunten en opgave per vogelrichtlijnsoort (niet-broedvogels) waarvoor de Noordzeekustzone is aangewezen (bron: Heidinga et al., 2025). *Het knelpunt 'verstoring door scheepvaart' betreft scheepvaart vanuit de activiteiten visserij, zandwinning en suppleties.*

Vogelrichtlijnsoort	Knelpunt*	Opgave
A001 – Roodkeelduiker	Verstoring door scheepvaart, capaciteit toezicht en handhaving NVWA Potentiële knelpunten: Voedselbeschikbaarheid, verstoring door (militair) vliegverkeer, externe knelpunten	In stand houden huidige situatie
A002 – Parelduiker	Verstoring door scheepvaart, capaciteit toezicht en handhaving NVWA Potentiële knelpunten: voedselbeschikbaarheid, verstoring door (militair) vliegverkeer, externe knelpunten	In stand houden huidige situatie kwaliteit leefgebied, opgave populatie en omvang leefgebied onbekend
A017 – Aalscholver	Potentiële knelpunten: voedselbeschikbaarheid, verstoring	In stand houden huidige situatie omvang en

Vogelrichtlijnsoort	Knelpunt*	Opgave
	door (militair) vliegverkeer, externe knelpunten	kwaliteit leefgebied, toename populatie
A048 – Bergeend	Veranderingen in gebiedsgebruik. Potentiële knelpunten: verstoring door (militair) vliegverkeer, verstoring door recreatie	Toename populatie, verbetering omvang leefgebied (verslechtering herstellen), opgave kwaliteit leefgebied onbekend
A062 – Topper	Voedselbeschikbaarheid, veranderingen in gebiedsgebruik Potentiële knelpunten: verstoring door (militair) vliegverkeer, externe knelpunten	In stand houden huidige situatie
A063 – Eider	Voedselbeschikbaarheid, veranderingen in gebiedsgebruik Potentiële knelpunten: Verstoring door scheepvaart, verstoring door (militair) vliegverkeer, capaciteit toezicht en handhaving NVWA	Toename populatie, verbetering omvang en kwaliteit leefgebied (verslechtering herstellen)
A065 – Zwarte zee-eend	Voedselbeschikbaarheid, verstoring door scheepvaart, capaciteit toezicht en handhaving NVWA Potentiële knelpunten: Verstoring door (militair) vliegverkeer, externe knelpunten	In stand houden huidige situatie omvang leefgebied, toename populatie, verbetering kwaliteit leefgebied (verslechtering herstellen)
A130 – Scholekster	Externe knelpunten Potentieel knelpunt: Verstoring door (militair) vliegverkeer	In stand houden huidige situatie omvang en kwaliteit leefgebied, toename populatie,
A132 – Kluut	Potentieel knelpunt: Verstoring door (militair) vliegverkeer	Verbetering omvang leefgebied (verslechtering herstellen), opgave populatie en kwaliteit leefgebied onbekend
A137 – Bontbekplevier	Verstoring door recreatie, verstoring door loslopende honden, capaciteit toezicht en handhaving, predatie Potentiële knelpunten: Verstoring door (militair) vliegverkeer, voedselgebrek	In stand houden huidige situatie
A141 – Zilverplevier	Potentiële knelpunten: Verstoring door (militair) vliegverkeer, verstoring door recreatie	In stand houden omvang leefgebied, toename populatie, opgave Kwaliteit leefgebied onbekend

Vogelrichtlijnsoort	Knelpunt*	Opgave
A143 – Kanoet, A144 – Drieteenstrandloper, A149 – Bonte strandloper, A157 – Rosse grutto, A169 – Steenloper	Potentieel knelpunt: Verstoring door (militair) vliegverkeer	In stand houden huidige situatie
A160 – Wulp, A177 – Dwergmeeuw	Potentiële knelpunten: Verstoring door (militair) vliegverkeer, externe knelpunten	In stand houden huidige situatie

2.5 Oplossingsrichtingen en maatregelen

Om de in paragraaf 2.4 genoemde knelpunten op te lossen, zijn in overleg met bevoegde gezagen en terreinbeherende organisaties oplossingsrichtingen bedacht. De oplossingsrichtingen worden tijdens de maatregelenfase (de fase voorafgaand aan het opstellen van het planMER) in overleg met de omgeving verder uitgewerkt naar concrete maatregelen. De concrete maatregelen zullen op milieu-effecten worden getoetst in het planMER.

3 Uitgangspunten en plan van aanpak voor het MER

In dit hoofdstuk worden de uitgangspunten van het MER en het plan van aanpak voor het MER uiteengezet. Het bevat de beschrijving van de referentiesituatie voor het plan-MER, de uitgangspunten voor alternatieven, de te beoordelen milieuaspecten en de methodiek voor de effectbeoordeling. Daarnaast is een lijst van de wettelijke eisen die gelden voor het planMER opgenomen.

3.1 Uitgangspunten MER

3.1.1 Relevante wetgeving en beleidskaders

Natura 2000-gebieden worden aangewezen op grond van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. Deze richtlijnen zijn geïmplementeerd in de Omgevingswet. Zoals beschreven in paragraaf 1.1.1 ligt hierin ook de grondslag tot het opstellen van een Natura 2000-beheerplan voor Natura 2000-gebieden. Naast genoemde Europese richtlijnen en de Omgevingswet zijn de volgende beleidskaders nog relevant voor het Natura 2000-gebied Noordzeekustzone:

- Kaderrichtlijn Water (KRW);
- Kaderrichtlijn Mariene Strategie (KRM);
- UN Biodiversiteitsverdrag (CBD);
- Het VIBEG-akkoord (Vissen binnen de grenzen van Natura 2000, 2011)
- Verdrag van Bern (voor het behoud van (met name bedreigde) wilde dier- en plantensoorten);
- Verdrag van Bonn (Verdrag inzake de bescherming van trekkende wilde diersoorten);
- Verdrag van Ramsar (voor bescherming van natte natuurgebieden);
- OSPAR-verdrag (beschermt het mariene milieu in de Noordoost-Atlantische Oceaan en is belangrijk voor afstemming van Noordzeebeleid); Natuurherstelverordening (zie ook tekstkader);
- Nationale Omgevingsvisie;
- Programma Natuur;
- Programma Noordzee 2022-2027;
- Nationaal Waterprogramma 2022 – 2027;
- Beleidskader Natuur;
- Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW);
- Omgevingsvisie ‘De romte diele' (provincie Fryslân);
- Omgevingsvisie provincie Groningen (provincie Groningen);
- Omgevingsvisie NH2050 - Balans tussen economische groei en leefbaarheid (provincie Noord-Holland);
- Omgevingsverordening Fryslân 2022 (provincie Friesland);
- Omgevingsverordening provincie Groningen (provincie Groningen);
- Omgevingsverordening NH2022 (provincie Noord-Holland);
- Omgevingsplan gemeente Ameland;
- Omgevingsplan gemeente Bergen (NH);
- Omgevingsplan gemeente Den Helder;
- Omgevingsplan gemeente Het Hogeland;
- Omgevingsplan gemeente Noardeast-Fryslân;

- Omgevingsplan gemeente Schagen;
- Omgevingsplan gemeente Schiermonnikoog;
- Omgevingsplan gemeente Terschelling;
- Omgevingsplan gemeente Texel;
- Omgevingsplan gemeente Vlieland.

In het planMER worden deze beleidskaders nader toegelicht en wordt bekeken in hoeverre het plan en de randvoorwaarden, die volgen uit deze kaders, in overeenstemming zijn met elkaar.

Herstelopgaven Natura 2000-gebieden
Omdat de Natuurherstelverordening nauw verbonden is met de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000, is deze al kort toegelicht in de NRD.

Los van de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebied Noordzeekustzone, bestaat er een bredere herstelopgave voor beschermde habitattypen n soorten op basis van de Verordening Natuurherstel (Verordening (EU) 2024/1991 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2024 inzake natuurherstel en tot wijziging van Verordening EU 2022/869). Het doel van deze verordening is (samenvattend) het bijdragen aan een duurzaam herstel van de biodiversiteit en de veerkracht van natuur in land- en zeegebieden van de Europese Unie door ecosystemen te herstellen. Om dit doel te bereiken bevat de Natuurherstelverordening streefdoelen voor verschillende ecosystemen gekoppeld aan beschermde habitattypen en soorten. De lidstaten moeten herstelmaatregelen treffen die nodig zijn om de gebieden van aangewezen habitattypen en soorten in een goede toestand te brengen.

Ten behoeve van het behalen van de streefdoelen in de Natuurherstelverordening moeten lidstaten nationale herstelplannen met herstelmaatregelen opstellen en uitvoeren. Bij het opstellen van deze plannen moeten lidstaten rekening houden met de instandhoudingsmaatregelen voor Natura 2000-gebieden. Dit brengt voor Nederland de wettelijke verplichting met zich mee om herstelmaatregelen te treffen die nodig zijn om de niet in goede toestand verkerende oppervlaktes van de aangewezen habitattypen te verbeteren, met als doel om deze in een goede toestand te brengen (deze habitattypen staan in bijlage I en/of II van de Natuurherstelverordening).

Dergelijke herstelmaatregelen worden genomen (de verplichtingen staan in artikel 4 lid 1 voor het herstel van land-, kust- en zoetwaterecosystemen en in artikel 5 lid 1 voor het herstel van mariene ecosystemen):

- Uiterlijk in 2030, op minstens 30% van de totale oppervlakte van alle in de Natuurherstelverordening opgenomen habitattypen die niet in goede toestand verkeren;
- Uiterlijk in 2040, op minstens 60% van de oppervlakte van alle in de Natuurherstelverordening opgenomen groep habitattypen die niet in goede toestand verkeert;
- Uiterlijk in 2050 op minstens 90% van de oppervlakte van alle in de Natuurherstelverordening opgenomen groep habitattypen die niet in goede toestand verkeert.

Voor de mariene habitattypen (zoals H1110 en H1140) geldt volgens artikel 5, lid 1c en 1d dat herstelmaatregelen worden genomen:

- uiterlijk in 2040, op minstens twee derde van een door Nederland vastgesteld percentage van de oppervlakte habitattypen die niet in goede toestand verkeert;
- uiterlijk in 2050, op een van een door Nederland vastgesteld percentage van de oppervlakte van habitattypen die niet in goede toestand verkeert.

Deze verplichtingen bevatten een belangrijke context waarin het natura 2000-beheerplan wordt geactualiseerd. Mogelijk dat de maatregelen eveneens kunnen bijdragen aan het behalen van deze verplichtingen. Of dat de verplichtingen kunnen worden gebruikt om het ambitieniveau van de maatregelen te bepalen.

3.1.2 Referentiesituatie MER

De referentiesituatie voor het planMER is een andere referentiesituatie dan de referentiesituatie die wordt gehanteerd voor Natura 2000-doelstellingen. De referentiesituatie voor het planMER is de situatie die op termijn zou ontstaan als het project niet wordt uitgevoerd. Voor het beoordelen van de effecten in het planMER bestaat de referentiesituatie uit de *huidige situatie (zie par. 2.3)* en *autonome ontwikkelingen* in het plan- en studiegebied. Dit betreft dus de toekomstige situatie waarbij het voornemen niet wordt gerealiseerd, maar andere (autonome) ontwikkelingen wel. Bij de beschrijving van de autonome ontwikkelingen wordt uitgegaan van voldoende zekere en concrete (ruimtelijke) ontwikkelingen in het plan- en studiegebied, zoals nieuwe activiteiten waarover al besluitvorming heeft plaatsgevonden ofwel waarbij sprake is van de uitvoering van vastgesteld beleid ofwel trendmatige ontwikkelingen.

Het plangebied betreft het Natura 2000-gebied Noordzeekustzone zoals weergegeven in Figuur 1. Het studiegebied betreft het gebied waarvoor de milieueffecten worden beoordeeld. Doordat de milieueffecten kunnen reiken over de grenzen van het plangebied, is het studiegebied voor de meeste effecten ruimer dan het plangebied. Hoe groot het studiegebied is kan per milieuaspect verschillen.

Autonome ontwikkelingen

Hieronder zijn ontwikkelingen weergegeven die mogelijk als autonome ontwikkelingen of trends worden meegenomen in de referentiesituatie (nog niet volledig). Een autonome ontwikkeling is een ontwikkeling op basis van vastgesteld beleid.

Dit wordt in het planMER nader onderbouwd:

- De maatregelen in het vigerende beheerplan;
- *Klimaatverandering;*
- Schelpenwinning;
- De Kooi in Den Helder;
- Staandwantvisserij;
- Scholbox;
- Visserij in Beschermde Gebieden Noordzee (VIBEG);
- Veranderingen in Kustlijnzorg;
- Bestaande defensieactiviteiten (autonome groei en uitbreidingen die voortvloeien uit het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie);
- Erosie van de Boschplaat en Slufter Terschelling;
- Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee;
- Programma Aansluiting Wind Op Zee - Eemshaven;
- Natura 2000-beheerplan Waddenzee;
- Natura 2000-beheerplan Eems-Dollard;
- Natura 2000-beheerplannen duinen Waddeneilanden.

Zichtjaar
Als zichtjaar, het jaar waarvoor in het planMER de effecten worden bepaald, hanteren we in beginsel 2034. Dit is het moment waarop de nieuwe beheerplannen aflopen. Voor maatregelen die een langere doorlooptijd kennen dan 2034, wordt een zichtjaar later dan 2034 gehanteerd.

3.2 Plan van aanpak planMER

3.2.1 Alternatieven en varianten

Het planMER moet redelijke alternatieven bevatten die op milieueffecten worden beoordeeld. Een redelijk alternatief is een alternatief dat voldoet aan de doelstellingen van het programma (in dit geval het beheerplan). In de context van het beheerplan bestaat een alternatief uit een combinatie van maatregelen die genomen kunnen worden om de instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied te behalen. Dit worden ook wel maatregelpakketten genoemd.

Vertaald naar het plan-MER betekent dit dat het plan-MER verschillende alternatieven in de vorm van maatregelpakketten beoordeelt waarmee de instandhoudingsdoelstellingen behaald worden. Deze maatregelpakketten bevatten een mix aan mogelijke maatregelen. De maatregelpakketten komen via een trechteringsproces tot stand. Het trechteringsproces start met een zo breed mogelijk opgestelde lijst van maatregelen (potentiële denkrichtingen). Op verschillende momenten in het trechteringsproces worden kennisdragers en stakeholders betrokken. In hoofdstuk 4 wordt het formele participatieproces toegelicht.

Het nieuwe beheerplan heeft in beginsel een werkingsduur van zes jaar. Hier binnen kunnen niet alle instandhoudingsdoelstellingen worden behaald. Daarom is voor het einde van de beheerplanperiode een basisambitie geformuleerd.

De maatregelen die in de Natura 2000-beheerplannen opgenomen gaan worden, zijn gericht op het realiseren van volledig doelbereik in 2050. Aangezien het nieuwe beheerplan in beginsel een werkingsduur van zes jaar heeft en hier binnen niet alle instandhoudingsdoelstellingen kunnen worden behaald, wordt voor het samenstellen van het uiteindelijke voorkeursalternatief (VKA) in het MER gewerkt met de volgende basisambitie:

- Het zo snel mogelijk nemen van maatregelen om te voldoen aan de behoudsdoelstellingen (stand van zaken ten tijde van aanwijzing);
- Dat in 2030 maatregelen getroffen worden om ten minste 30% van het oppervlak – van habitats die niet in gunstige toestand verkeren – in goede toestand te brengen en om ten minste 30% van de eventueel benodigde extra oppervlakte voor uitbreiding te realiseren en tevens om een gunstige kwaliteit en kwantiteit van de leefgebieden van richtlijnsoorten te bereiken;
- Het geven van een doorkijk naar 60% in 2040 en 90% in 2050.

Bij deze basisambitie geldt:

- Het tijdpad en de percentages zijn gebaseerd op de Natuurherstelverordening;
- Wat 'zo snel mogelijk' inhoudt, dat kan per Natura 2000-gebied verschillen en wordt daarom verder uitgewerkt in het MER van het gebied;
- Als het zinvol is om in het MER een alternatief maatregelpakket te onderzoeken dat minder doelbereik heeft, dan zal in het MER worden onderbouwd waarom dat alternatief is meegenomen;
- Nieuwe ontwikkelingen ten aanzien van Natura 2000-doelstellingen of het Natuurplan, dat wordt opgesteld door het ministerie van LVVN, kunnen leiden tot het tussentijds bijstellen van de basisambitie.

3.2.2 Totstandkoming alternatieven en voorkeursalternatief

Er wordt in deze NRD geen inzicht gegeven in welke alternatieven onderzocht zullen worden, maar alleen hoe het proces zal verlopen hoe tot alternatieven gekomen wordt. Om tot de alternatieven te komen wordt een 'zeef-methodiek' gehanteerd, waarbij gezeefd wordt van grof naar fijn. De volgende stappen zijn onderdeel van de zeef-methodiek:

Natuurdoelanalyse en doeluitwerking
op basis van het doelbereik en de knelpunten (welke instandhoudingsdoelstellingen voor de Noordzeekustzone worden niet gehaald) worden verschillende oplossingsrichtingen geformuleerd;
Zeef 0: Potentiële maatregelen
Op basis van deze oplossingsrichtingen worden potentiële maatregelen geïnventariseerd die (in verschillende mate) kunnen bijdragen aan het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Dit kunnen maatregelen zijn op het gebied van zonering (bijv. instellen van recreatiezones of rustzones), inrichting (creëren van condities om instandhoudingsdoelstellingen te halen, zoals het aanleggen van nieuwe broedgebieden) en beheer (maatregelen ten behoeve van beheer en onderhoud, zoals vegetatiebeheer).

Zeef 1: selecteren effectieve maatregelen
De potentiële maatregelen worden vervolgens individueel beoordeeld op ecologische effectiviteit (doelbereik).

Zeef 2a: effectbeoordeling losse maatregelen
Op de lijst met effectieve maatregelen wordt in twee stappen (2a en 2b) de tweede zeef toegepast. Daarbij wordt beoordeeld op juridische en technische haalbaarheid, financiële en maatschappelijke impact en op hoofdlijnen naar effecten op milieu.

Zeef 2 b: keuze maatregelenpakket
Effectieve maatregelen die technisch of juridisch niet haalbaar zijn vallen af. Op basis hiervan worden verschillende maatregelpakketten (alternatieven) samengesteld. In de Noordzeekustzone zullen de maatregelpakketten naar verwachting met name verschillen in ambitieniveau. De maatregelpakketten worden vervolgens op een hoger detailniveau op milieueffecten (zoals beschreven in par. 3.2.4) beoordeeld in het planMER.

Zeef 3: Voorkeursalternatief/-maatregelenpakket
Op basis van doelbereik en de effectbeoordeling van het planMER wordt vervolgens een voorkeursmaatregelenpakket (voorkeursalternatief, zeef 3) vastgesteld. Dit maatregelenpakket landt in het Natura 2000-beheerplan.

Zie figuur 2 voor een overzicht van het beschreven proces.

Figuur 2: Overzicht van het proces om te komen tot alternatieven en het voorkeursalternatief volgens de 'zeeftechniek.'

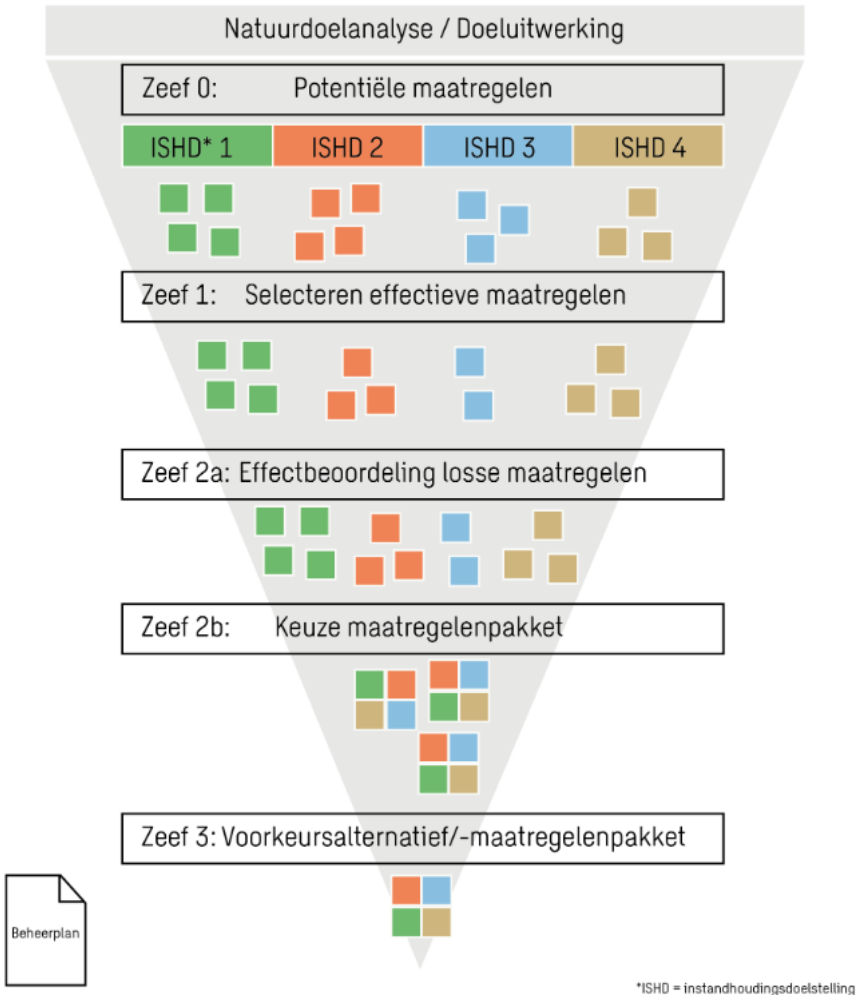

Voorbeeld maatregel/oplossingsrichting
Om dit proces te verduidelijken is een voorbeeld uitgewerkt (zie Tabel 8) voor een vogelrichtlijnsoort met een behoudsdoelstelling/ verbeterdoelstelling waarbij de doelstelling niet wordt gehaald met het vigerende Natura 2000-beheerplan.

Voor de strandplevier (A138) geldt een verbeterdoelstelling voor de omvang en de kwaliteit van het leefgebied met een populatie van 30 broedparen.

De ecologische randvoorwaarden voor de strandplevier zijn:
- kale terreinen die niet overstromen in het broedseizoen;
- voldoende rust (geen verstoring door recreatie);
- broedgebied nabij aanspoelgordels en waterlijn;
- voldoende voedsel voor ouders en kuikens;
- voldoende hoog broedsucces om de populatie in stand te houden.

Een belangrijk knelpunt voor de strandplevier in de Noordzeekustzone is verstoring van de stranden door recreanten. Daarnaast is predatie door grote meeuwen een knelpunt, waardoor het broedsucces laag is. Door successie van embryonale duinen naar witte duinen, door erosie en door zandsuppleties kan het areaal aan broedgebied op de stranden afnemen. Deze knelpunten zijn waarschijnlijk (deels) de oorzaak van het niet halen van het doelbereik.

Er zijn in deze fase van het project nog geen concrete maatregelen geformuleerd. Daarom wordt in plaats daarvan een voorbeeld gegeven met de oplossingsrichtingen die in de Doeluitwerking Noordzeekustzone zijn geformuleerd. Oplossingsrichtingen om de verbeterdoelstelling van de strandplevier te realiseren zijn:
- bescherming van nesten door toepassing van nestkooien;
- beperken van recreatie in broedgebieden en foerageergebieden door middel van afsluiting van gebieden, betere communicatie, aanlijnplicht honden, e.d..

De oplossingsrichtingen worden tijdens de maatregelenfase in overleg met de omgeving verder uitgewerkt naar concrete maatregelen. De concrete maatregelen zullen op milieueffecten worden getoetst in het planMER.

In Tabel 14 is een voorbeeld gegeven van de oplossingsrichtingen/maatregelen en de bijdrage aan het bereiken van de instandhoudingsdoelstelling. In dit voorbeeld is strandplevier opgenomen, maar de maatregelen dragen ook bij aan de instandhoudingsdoelstelling voor bontbekplevier. De maatregelen zullen met een verschillend ambitieniveau in de maatregelenpakketten opgenomen worden, waarbij bijvoorbeeld recreatie wordt beperkt in x % van het gebied, of y of z % (meer of minder). Nestkooien kunnen worden toegepast op locatie x, of op locatie x en y of op locatie x, y en z (of andere mogelijke combinaties).

Tabel 14: Voorbeeldtabel Oplossingsrichtingen/maatregelen, de bijdrage aan de instandhoudingsdoelstellingen (ISHD) en de mogelijke maatregelpakketten.

	A. strand plevier	**B. bontbekplevier**	**C. ISHD 1**	**D. ISHD 2**	**Maatregel-pakket 1 (alt. 1)**	**Maatregel-pakket 2 (alt. 2)**	**Maatregel-pakket 3 (alt. 3)**
1. Zonering							
Maatregel 1 Recreatie beperken (x %)	Draagt bij	Draagt bij	Draagt niet bij	Draagt niet bij	X%	Y%	Z%
Maatregel 2 PM							
Maatregel 3 PM							
2. Inrichting							
Maatregel 1 PM							
Maatregel 2 PM							
Maatregel 3 PM							
3. Beheer							
Toepassen nestkooien (aantal x, y, z aantal)	Draagt bij	Draagt bij	Draagt niet bij	Draagt niet bij	X	Y	Z
Maatregel 2 PM							
Maatregel 3 PM							

3.2.3 Beoordeling alternatieven/maatregelpakketten

De beoordeling van de alternatieven/maatregelpakketten vindt op twee manieren plaats: op basis van doelbereik en beoordeling op andere (milieu)aspecten.

Doelbereik

De alternatieven/maatregelpakketten worden in een apart hoofdstuk beoordeeld op doelbereik. Daarbij wordt gekeken in hoeverre de alternatieven/maatregelpakketten bijdragen aan het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen.

Te beoordelen milieuaspecten

Daarnaast worden de alternatieven/maatregelpakketten beoordeeld op milieuaspecten. Niet alle thema's en/of milieuaspecten zijn relevant om te onderzoeken voor een Natura 2000-beheerplan. In Tabel 15 zijn de thema's en aspecten weergegeven die in het planMER nader onderzocht worden. Daarbij zijn ook de criteria opgenomen die beoordeeld worden.

De meeste milieuaspecten worden kwalitatief beoordeeld voor aanleg- en gebruiksfase. De gebruiksfase (periode waarin de maatregelen zijn uitgevoerd) speelt doorgaans de belangrijkste rol bij de effectbeoordeling. Als er maatregelen getroffen worden die een langere uitvoeringsperiode kennen, wordt ook een doorkijk gegeven naar de effecten die gedurende deze periode optreden (realisatiefase).

Tabel 15: Beoordelingskader.

Thema	Aspect	Criterium	Wijze van beoordelen
Gezondheid - veiligheidsrisico's		Invloed plan op kans op - en het gevolg van- milieurampen (olieramp)	Kwalitatief
Gezondheid - veiligheidsrisico's	Luchtkwaliteit	Effecten op luchtkwaliteit (NO2, PM10, PM2,5)	Kwalitatief
Duurzaamheid - klimaatadaptatie	Waterhuishouding	Effecten op waterhuishouding door veranderingen in zoetwateraanvoer of verzilting	Kwalitatief
Duurzaamheid - klimaatadaptatie	Waterhuishouding	Intensiteit en periode van droogte	Kwalitatief
Duurzaamheid - klimaatadaptatie	Waterhuishouding	Robuustheid voor klimaatverandering	Kwalitatief
Duurzaamheid - klimaatadaptatie	Waterveiligheid	Kans op en het gevolg van een overstroming	Kwalitatief
Duurzaamheid - klimaatadaptatie	Wateroverlast	Kans op het voorkomen van en de gevolgen van wateroverlast	Kwalitatief
Ruimtelijke kwaliteit - natuurlijke systemen	Bodem en ondergrond	Effecten op (water)bodemkwaliteit	Kwalitatief
Ruimtelijke kwaliteit - natuurlijke systemen	Grondwater	Effecten op grondwaterkwaliteit	Kwalitatief
Ruimtelijke kwaliteit - natuurlijke systemen	Grondwater	Effecten op grondwaterkwantiteit	Kwantitatief
Ruimtelijke kwaliteit -	Oppervlaktewater	Effecten op oppervlaktewaterkwaliteit	Kwalitatief

Thema	Aspect	Criterium	Wijze van beoordelen
natuurlijke systemen			
Ruimtelijke kwaliteit - natuurlijke systemen	Oppervlaktewater	Effecten op oppervlaktewaterkwantiteit	Kwantitatief
Ruimtelijke kwaliteit - natuurlijke systemen	Oppervlaktewater	Effecten op KRW en KRM	Kwalitatief
Ruimtelijke kwaliteit - natuurlijke systemen	Oppervlaktewater	Effecten op zoetwaterinlaat en drinkwater	Kwalitatief
Ruimtelijke kwaliteit - natuurlijke systemen	Geluid	Effecten op bovenwatergeluid	Kwalitatief
Ruimtelijke kwaliteit - natuurlijke systemen	Geluid	Effecten op onderwatergeluid	Kwalitatief
Ruimtelijke kwaliteit - natuur	Biodiversiteit	Effecten op de staat van de biodiversiteit	Kwalitatief
Ruimtelijke kwaliteit - natuur	Biodiversiteit	Effecten op de beschermde soorten	Kwalitatief
Ruimtelijke kwaliteit - natuur	Areaal natuurgebieden	Effecten op areaal en kwaliteit (andere) Natura 2000-gebieden, inclusief effecten stikstofdepositie	Kwalitatief/ kwantitatief
Ruimtelijke kwaliteit - natuur	Areaal natuurgebieden	Effecten op areaal en kwaliteit Natuurnetwerk Nederland (NNN)	Kwalitatief/ kwantitatief
Ruimtelijke kwaliteit - natuur	Areaal natuurgebieden	Effecten op areaal en kwaliteit natuur buiten beschermde gebieden	Kwalitatief/ kwantitatief
Ruimtelijke kwaliteit - Landschap en openbare ruimte	Landschap	Beïnvloeding gebiedskarakteristiek (landschappelijke lijnvorming, gebieden en elementen)	Kwalitatief
Ruimtelijke kwaliteit - Landschap en openbare ruimte	Erfgoed en archeologie	Effecten op aanwezige cultuurhistorische waarden (historische bouwkunde en geografie)	Kwalitatief
Ruimtelijke kwaliteit -	Erfgoed en archeologie	Effecten op archeologische (verwachtings)waarde	Kwalitatief

Thema	Aspect	Criterium	Wijze van beoordelen
Landschap en openbare ruimte			
Economische kwaliteit - economie	Gebruiksfuncties	Effecten op grondgebruik	Kwantitatief
Economische kwaliteit - economie	Gebruiksfuncties	Effecten op visserij	Kwantitatief
Economische kwaliteit - economie	Gebruiksfuncties	Effecten op landbouw	Kwantitatief
Economische kwaliteit - economie	Gebruiksfuncties	Effecten op (beroeps)scheepsvaart	Kwantitatief
Economische kwaliteit - economie	Gebruiksfuncties	Effecten op activiteiten defensie	Kwantitatief
Economische kwaliteit - economie	Gebruiksfuncties	Effecten op recreatie (werkgelegenheid)	Kwantitatief
Economische kwaliteit - economie	Mobiliteit	Effecten op verkeersverbindingen (fietspaden, autowegen en scheepvaartroutes)	Kwantitatief
Economische kwaliteit - economie	Infrastructuur	Effecten op windturbines	Kwantitatief
Economische kwaliteit - economie	Infrastructuur	Effecten op kabels en leidingen	Kwantitatief
Sociale kwaliteit - wonen en woonomgeving	Wonen en welzijn	Effecten op recreatiefunctie (aanwezigheid, kwaliteit en nabijheid van recreatie en groenvoorzieningen)	Kwalitatief
Sociale kwaliteit - wonen en woonomgeving	Wonen en welzijn	Recreatief medegebruik (bijvoorbeeld mosselrapen)	Kwalitatief
Sociale kwaliteit - wonen en woonomgeving	Wonen en welzijn	Ruimtelijke kwaliteit (beleving) van het gebied na realisatie	Kwalitatief
Sociale kwaliteit - wonen en woonomgeving	Wonen en welzijn	Effecten op woonfunctie en bebouwing	Kwalitatief
Haalbaarheid - Kosten en uitvoerbaarheid	Kosten	Uitvoering	Kwantitatief

Thema	Aspect	Criterium	Wijze van beoordelen
Haalbaarheid - Kosten en uitvoerbaarheid	Kosten	Beheer	Kwantitatief
Haalbaarheid - Kosten en uitvoerbaarheid	Uitvoerbaarheid	Beheersbaarheid	Kwantitatief
Haalbaarheid - Kosten en uitvoerbaarheid	Uitvoerbaarheid	Handhaafbaarheid	Kwantitatief

3.2.4 *Beoordelingsmethodiek*

In het MER wordt per criterium geanalyseerd welke effecten de verschillende alternatieven hierop hebben. Vervolgens wordt een beoordeling gekoppeld aan deze effecten op basis van een zevenpuntschaal, variërend van ++ tot --. Dit is weergegeven in Tabel 16. Er is gekozen voor een zevenpuntsschaal om de verschillen tussen alternatieven, ook al zijn deze gering, zo goed mogelijk in beeld te brengen. Indien alternatieven negatieve effecten hebben op een criterium, worden gekeken naar maatregelen om deze effecten te mitigeren en/of compenseren.

Tabel 16: Beoordelingsmethodiek.

Score	Betekenis
++	Zeer positief ten opzichte van de referentiesituatie
+	positief ten opzichte van de referentiesituatie
+/0	matig positief ten opzichte van de referentiesituatie
0	niet onderscheidend ten opzichte van de referentiesituatie
0/-	matig negatief ten opzichte van de referentiesituatie
-	negatief ten opzichte van de referentiesituatie
--	zeer negatief ten opzichte van de referentiesituatie

3.2.5 *Inhoud van het milieueffectrapport*

In het Omgevingsbesluit zijn de eisen vastgelegd die gelden voor de inhoud van een planMER voor een programma (het Natura 2000-beheerplan) (Artikel 16.42 Omgevingswet).

Deze eisen zijn vastgelegd in artikel 11.3 van het Omgevingsbesluit (Ob). Het planMER dat wordt opgesteld ten behoeve van het Natura 2000-beheerplan Noordzeekustzone bevat in ieder geval:

a. een beschrijving van de inhoud van het programma en de redelijke alternatieven, de belangrijkste doelstellingen van het programma en het verband met andere relevante plannen en programma's;
b. een beschrijving van de relevante aspecten van de bestaande staat of kwaliteit van het milieu en de mogelijke ontwikkeling daarvan als het programma niet wordt uitgevoerd;
c. een beschrijving van de milieukenmerken van gebieden waarvoor de effecten van het programma aanzienlijk kunnen zijn;

d. een beschrijving van alle bestaande milieuproblemen die relevant zijn voor het programma, in het bijzonder de problemen in gebieden waar het belang van het beschermen van het milieu een belangrijke rol speelt;
e. een beschrijving van de wijze waarop de doelstellingen ter bescherming van het milieu die zijn vastgesteld op internationaal, communautair of nationaal niveau en andere milieuoverwegingen zijn betrokken bij het programma, voor zover zij relevant zijn voor het programma;
f. een beschrijving van de mogelijk aanzienlijke milieueffecten van de uitvoering van het programma en van de redelijke alternatieven, met inbegrip van een beoordeling van die milieueffecten;
g. de voorgenomen maatregelen om de aanzienlijke nadelige milieueffecten van de uitvoering van het programma te voorkomen, te beperken of zoveel mogelijk te compenseren;
h. een motivering van de selectie van de onderzochte alternatieven en een beschrijving van de wijze waarop de milieueffecten zijn vastgesteld en beoordeeld, met inbegrip van de moeilijkheden die bij het verzamelen van de vereiste informatie zijn ondervonden, zoals technische tekortkomingen of ontbrekende kennis;
i. een beschrijving van de voorgenomen monitoringsmaatregelen; en
j. een niet-technische samenvatting van de op grond van de onderdelen a tot en met i verstrekte informatie.

4 Vervolgproces planMER en participatie

4.1 Vervolgproces NRD en MER

Participatie is van groot belang. Partijen worden door het beheerplan mogelijk geraakt in hun belangen, daarom is het belangrijk dat zij voldoende inspraakmogelijkheden hebben. In dit hoofdstuk wordt het vervolgproces voor het planMER beschreven, inclusief de verschillende participatiemomenten en de rol van betrokken partijen. Het hoofdstuk legt ook globaal uit hoe de communicatie richting de omgeving zal verlopen.

4.1.1 Publicatie NRD

Een conceptversie van de NRD heeft ter inzage gelegen vanaf 15 oktober 2025 tot en met 26 november 2025. Tijdens de terinzagelegging van de NRD zijn informatiebijeenkomsten georganiseerd. U kon uw reactie geven over dit concept gedurende deze periode. De publicatie was bedoeld om burgers, belangengroepen en wettelijke adviseurs te informeren over de start van de mer-procedure.

Gedurende de terinzagelegging van het de concept NRD zijn door verschillende insprekers reacties ingediend. Deze reacties zijn beantwoord in de Reactienota. Sommige reacties hebben geleid tot aanvullingen van voorliggende definitieve NRD.

De Commissie mer is een onafhankelijke organisatie. Rijkswaterstaat heeft de Commissie mer gevraagd om advies over de NRD voor dit planMER. Een samenvatting van het advies en de reactie daarop van de Commissie mer is opgenomen in de Reactienota.

4.1.2 PlanMER

Het planMER wordt opgesteld aan de hand van de onderzoeksopgave zoals beschreven in deze NRD. De reacties op de NRD en het advies van de Commissie mer kunnen aanleiding geven om de onderzoeksopgave op onderdelen aan te passen.

Rijkswaterstaat legt het planMER samen met het ontwerp-beheerplan ter inzage medio 2027. Een ieder kan gedurende 6 weken een zienswijze indienen op dit planMER. Op een later moment wordt aangekondigd op welke manier dit mogelijk is. De Commissie mer adviseert over het planMER (wettelijk verplicht: artikel 16.39 Omgevingswet en artikel 11.2 Omgevingsbesluit). De Commissie mer wordt hier uiterlijk op het moment van terinzagelegging van het MER voor in de gelegenheid gesteld.

De zienswijzen op het planMER die tijdens de inspraakperiode naar voren zijn gebracht zijn beantwoord in een Nota van Antwoord. Indien nodig worden het planMER en het ontwerp-beheerplan aangepast. Vervolgens stellen de bevoegde gezagen het definitieve beheerplan inclusief de Nota van Antwoord vast. Tegen onderdelen van het beheerplan kan beroep worden ingesteld bij de bestuursrechter.

4.2 Partijen betrokken bij de mer-procedure

Het beheerplan -en daarmee het planMER- wordt vastgesteld door de bevoegde gezagen: Minister van Infrastructuur en Waterstaat, Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN), Minister van Defensie (artikel 2.19, vijfde lid, onder b, Ow jo. Artikel 3.62 Bkl) en Gedeputeerde staten van de provincies Friesland, Groningen en Noord-Holland (artikel 5.2, vierde lid, Omgevingswet juncto. Artikel 11.18, eerste en tweede lid, Bal).

Rijkswaterstaat is voortouwnemer voor het opstellen van het Natura 2000-beheerplan, dit wordt in nauwe afstemming gedaan met de ministeries van Landbouw Visserij Voedselzekerheid en Natuur, Infrastructuur en Waterstaat, Defensie en de provincies Friesland, Groningen en Noord-Holland.

Tot slot is de samenwerking met alle direct betrokkenen, zoals beheerders, economische/recreatieve gebruikers, omwonenden, gemeenten, belangenorganisaties en waterschappen (Wetterskip Fryslân, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Waterschap Noorderzijlvest) en het beheergebied Noordzee, essentieel. Specifieke betrokken gemeenten zijn onder andere Gemeente Ameland, Bergen (NH), Den Helder, Het Hogeland, Noardeast-Fryslân, Schagen, Schiermonnikoog, Terschelling, Texel, en Vlieland.

4.3 Communicatie richting omgeving

Gedurende het proces van het planMER is transparante en tijdige communicatie met de omgeving van cruciaal belang. Om ervoor te zorgen dat alle belanghebbenden goed geïnformeerd zijn en de mogelijkheid hebben om hun mening te geven, worden verschillende communicatiemiddelen en -momenten ingezet.

Om de sociaal-economische effecten van de alternatieven in het planMER goed te kunnen behandelen organiseren we werksessies op de eilanden. In deze sessies bespreken we de voorgestelde maatregelen met gemeenten, beheerders, bedrijven en belangengroepen met als doel om op te halen welke belangen en (on)mogelijkheden zij daarbij zien.

Ook bieden we de ruimte voor maatwerkgesprekken; dit zijn gesprekken die op aanvraag zijn.

Daarnaast biedt de website www.rwsnatura2000.nl algemene informatie over het Natura 2000-beheerplan proces. Hierop worden de laatste ontwikkelingen weergegeven.

5 Begrippenlijst

Begrip	Toelichting
Aanwijzingsbesluit	Formeel besluit van de minister waarmee een Vogel- en/ of Habitatrichtlijngebied wordt aangewezen als Natura 2000-gebied (of een eerder besluit wordt gewijzigd). In het besluit worden begrenzing en instandhoudingsdoelstellingen voor het betreffende gebied vastgelegd. Dergelijke besluiten worden genomen op grond van artikel 2.44. Omgevingswet.
Autonome ontwikkelingen	Bij huidige activiteiten: Ontwikkelingen in huidige activiteiten waaraan geen politiek-bestuurlijke besluitvorming ten grondslag ligt, maar die wel kunnen leiden tot wezenlijke veranderingen in die activiteiten. Hierdoor kunnen ook de mogelijke effecten op Natura 2000-doelen wijzigen. Bij geomorfologische, hydrologische of ecologische processen: Ontwikkelingen die zonder menselijke inmenging 'vanzelf' zijn te verwachten, zoals o.a. erosie, sedimentatie, klimaat en weer, vegetatiesuccessie, natuurlijke populatieontwikkelingen, et cetera.
Bevoegd gezag	Overheidsinstelling/ bestuursorgaan dat bevoegd is om besluiten te nemen of beschikkingen af te geven, bijvoorbeeld t.a.v. vergunningverlening.
Biogene riffen	Complexe structuren die gevormd worden door levende organismen zoals oesters, mosselen, kokerwormen en koralen. Deze riffen bestaan uit harde materie die door deze organismen zelf is gecreëerd
Bodemdieren	Organismen die op of in de bodem van de zee leven. Ze spelen een belangrijke rol in het mariene ecosysteem door het verwerken van organisch materiaal en dienen vaak als voedsel voor andere zeedieren
Commissie mer/ Commissie voor de milieueffectrapportage	De Commissie mer adviseert, als onafhankelijke organisatie, over de inhoud van milieueffectrapporten. Een milieueffectrapport brengt de milieugevolgen van een project in beeld voordat de overheid een besluit over het project neemt.
Connectiviteit	Hoe goed verschillende habitats met elkaar verbonden zijn, zodat organismen zich kunnen verplaatsen en genetische uitwisseling kan plaatsvinden. Dit is belangrijk voor biodiversiteit en gezonde ecosystemen.
Doelbereik	Mate waarin het doel bereikt wordt.

Begrip	Toelichting
Doeluitwerking	Uitwerking van Natura 2000-doelstellingen in omvang, ruimte en tijd.
Embryonale duinen	Duin dat zich in de beginfase van duinvorming bevindt.
Erosie	Proces van slijtage van een vast oppervlak.
Getij	Periodieke wisseling van de waterstand
Habitat	Is de plaats waar een bepaald organisme voorkomt, doordat de abiotische factoren en biotische factoren van die plaatsen voldoen aan de eisen die het organisme stelt om te kunnen overleven, groeien en zich voort te planten.
Habitatrichtlijn	EU-Richtlijn (EU-Richtlijn 92/43/EEG van 21 mei 1992) die als doel heeft het in stand houden van de biodiversiteit in de Europese Unie door het beschermen van natuurlijke en halfnatuurlijke habitattypen en soorten.
Habitattype	Land- of waterzone met bijzondere geografische, abiotische en biotische kenmerken die zowel geheel natuurlijk als halfnatuurlijk kunnen zijn. (= letterlijke definitie die in de Richtlijn staat).
Instandhoudingsdoelstelling	Doelstelling die is gesteld aan een Natura 2000-gebied en die betrekking heeft op de instandhouding van de leefgebieden van vogels en/of aan de instandhouding van de natuurlijke habitattypen of populaties in het wild levende dier- en plantensoorten. Een instandhoudingsdoelstelling is geformuleerd in termen van behoud of verbetering van oppervlakte (leefgebied) en/of kwaliteit (van leefgebied).
KRM	Kaderrichtlijn Mariene Strategie. Deze richtlijn heeft tot doel om in Europese zeeën en oceanen de goede toestand van het mariene milieu te beschermen, en waar nodig te herstellen.
KRW	Kaderrichtlijn Water. Deze richtlijn, die sinds 2000 van kracht is, moet ervoor zorgen dat de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater in Europa in 2027 op orde is.
Kwelder	Begroeide buitendijkse landaanwas die bij hoge waterstanden overspoeld wordt met zeewater.
Laagwater	Normaal gemiddelde (dagelijks) laagwater als gevolg van het getij.
Leefgebied	Een leefgebied is de leefomgeving waarin een bepaalde soort of levensgemeenschap leeft. Een soort kan verschillende leefgebieden nodig hebben in de loop van een jaar of zijn levenscyclus.
MER	Milieueffectrapport (het schriftelijke rapport dat de verwachte milieugevolgen van een voorgenomen project, plan of programma beschrijft en analyseert)

Begrip	Toelichting
mer	Milieueffectrapportage (het beoordelings- en rapportageproces)
Mitigerende maatregelen/ mitigatie	Maatregelen die mogelijk schadelijke effecten van menselijke activiteiten op natuurwaarden voorkomen of zoveel mogelijk beperken.
Natura 2000	Europees ecologisch netwerk dat bestaat uit de speciale beschermingszones, bedoeld in artikel 4, eerste en tweede lid, van de vogelrichtlijn en artikel 1, onder l, van de habitatrichtlijn.
Natura 2000-beheerplan	Instrument voor de implementatie van Natura 2000 in Nederland.
Natura 2000-gebied	Gebied dat: **a.** door de bevoegde autoriteit van het land waarin het gebied is gelegen is aangewezen als speciale beschermingszone, ter uitvoering van de artikelen 3, tweede lid, onder a, en 4, eerste en tweede lid, van de vogelrichtlijn of de artikelen 3, tweede lid, en 4, vierde lid, van de habitatrichtlijn, of **b.** is opgenomen op de lijst van gebieden van communautair belang, bedoeld in artikel 4, tweede lid, van de habitatrichtlijn.
NRD	Notitie Reikwijdte en Detailniveau
Omgevingswet (Ow)	De Omgevingswet is de wet die alles regelt voor de ruimte waarin we wonen en werken: de leefomgeving. Deze nieuwe wet bundelt en vereenvoudigt de regels voor alles wat u buiten ziet, hoort en ruikt. De wet geldt voor alle Nederlandse inwoners, organisaties en bedrijven.
Pioniervegetatie	Eerste vegetatie die zich in een leeg gebied vestigt. De soorten die zich het eerst ontwikkelen, kunnen zich niet lang handhaven en worden opgevolgd door andere soorten, die zich langzamer uitbreiden.
Programma	Programma als bedoeld in afdeling 3.2 Omgevingswet. Een programma bevat, mede voor de uitoefening van de taken en bevoegdheden, bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, voor een of meer onderdelen van de fysieke leefomgeving: a. een uitwerking van het te voeren beleid voor de ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming of het behoud daarvan, b. maatregelen om aan een of meer omgevingswaarden te voldoen of een of meer andere doelstellingen voor de fysieke leefomgeving te bereiken.
Schelpdieren	Schelpdieren zijn weekdieren die een harde, uitwendige schelp hebben. Ze leven voornamelijk in water en omvatten soorten zoals mosselen, oesters, kokkels en slakken.

Begrip	Toelichting
Sedimentatie	Bezinken en afzetten van vaste stof in een vloeistof.
Slikken	Slikken zijn gebieden die beïnvloed worden door de getijden. Ze worden bij elke vloed overstroomd en komen bij eb droog te liggen. Door deze dynamiek kan er maar weinig vegetatie groeien. Slikken die bij vloed volledig door water omringd zijn en als eilanden fungeren, worden platen genoemd.
Staat van instandhouding (landelijk)	De toestand (omvang en kwaliteit) waarin de soorten of de habitattypen waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd zich (landelijk) bevinden.
Stikstofdepositie	Neerslag of afzetting van luchtverontreinigende stikstofverbindingen op bodem, water, planten, dieren of gebouwen. Het gaat bij stikstof om depositie van een vermestende stof.
Sublitoraal	Gebied onder de laagste laagwaterlijn, dat nooit droogvalt.
Successie	Een ecologisch proces waarbij een merkbare verandering in de soortensamenstelling binnen een habitat plaatsvindt. Deze verandering vindt plaats binnen een bepaalde tijdspanne waarna een stabiele levensgemeenschap gevormd wordt. Levensgemeenschappen volgen elkaar dan in een bepaalde volgorde op.
Toegangsbeperkingsbesluit (TBB)	Besluit conform Artikel 2.45 Ow waarin een gebied wordt aangewezen waar regels gelden over de beperking of het verbod van de toegang tot een Natura 2000-gebied
Trekvis	Vissen die migreren tussen zoet en zout water
Vegetatie	Het vóórkomen van planten in samenhang met de plaats waar zij groeien en in de rangschikking die zij spontaan hebben aangenomen.
Vogelrichtlijn	EU-Richtlijn (EU-Richtlijn 2009/147/EG van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand) die tot doel heeft om alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het grondgebied van de Europese Unie te beschermen, inclusief en in het bijzonder de leefgebieden van bedreigde en kwetsbare soorten.
Zichtjaar	Het toekomstige jaar waarvoor in het MER de effecten worden bepaald (in beginsel 2034).

6 Literatuurverwijzing

Adams, A., Bijlsma, R.-J., Bos, G., Clerkx, S., Janssen, J., van Kleunen, A., Remmelts, W., van Rooijen, N., Schaminée, J., Schmidt, A., van Swaay, C., Wijnhoven, S. (2020). Vogel- en Habitatrichtlijnrapportage 2019. WOT Natuur & Milieu, Wageningen University & Research

Heidinga, A. Wolma, P. Heerink, M. Bekkema (2025). Doeluitwerking Noordzeekustzone. Natura 2000 beheerplan. A&W-rapport 23-295a. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden

Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie. (2024). Natura 2000. Natuur en Biodiversiteit | Rijksoverheid.nl. https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/natura-2000#:~:text=Natura%202000%20is%20een%20Europees,om%20de%20biodiversiteit%20te%20behouden.

Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie. (z.d.). Aanwijzing Natura 2000-gebieden | natura 2000. https://www.natura2000.nl/werkwijze/aanwijzing-natura-2000-gebieden-0.

Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN). (z.d.). Introductie Noordzeekustzone | Natura 2000. https://www.natura2000.nl/gebieden/friesland/noordzeekustzone

Schilt, B. MSc, D. Heidinga, W. Bijkerk, PhD W. Gotjé MSc, F. Versloot (2023). Ecologische evaluatie Natura 2000 beheerplannen Natura 2000-beheerplan Noordzeekustzone. Witteveen + Bos en Altenburg & Wymenga.

Sovon (2024). Bouwstenen per vogelsoort. www.sovon.nl

Van der Hammen, T., Steenbergen, J., & van der Weide, B. (2015). Deelrapport 1: bijvangst. Silhouette Books